

Universul Interar

Vol. XLIV Nr. 6

5 Februarie 1928

5 Lei

uj / Central University Library Cluj

INVENTATORUL

sufletul românesc

CELEBRUL NECUNOSQUIT

Se pare că ideea acestei „galerii a sufletului românesc” e privită cu simpatie și curiozitate de către public și confrăți. Nu ne gândim, afirmând aceasta, numai la numărul sporit al cititorilor sau la laudele care ni s'au adus de către alătea reviste și ziare, pentru această galerie, cât la curiozitatea cu care suntem întrebați în cercurile de cunoscuți: Care vine rândul viitor...

— Rândul viitor va fi Gogu Constantinescu...

— I?!

— Da Gogu Constantinescu, inginerul dela Londra.

— N'am auzit, era cel mai adesea răspunsul — sau cel mult o nagă afirmatie: „unul” cu sonica sau nu știu cum îi zice. Nu?

Și totuși despre acest om revistele științifice streine inchinate lui, ne spun, o să vedeși în celelalte pagini, nu numai că e unul dintre cei mai mari inventatori ai veacului, ci, curios, unul dintre cele mai cunoscute nume ale timpului. Cunoscut aiurea firește, nu la noi unde sunt atâtea lamentabile și mahalagești celebrități.

De altminteri nu e ciudat, că în toată Capitala, cu toate sforșările și cu tot timpul pierdut, n'am putut găsi nici o fotografie cât de mică, a acestui om pe care-l discută cele mai înalte instituții de știință. A trebuit să ne mulțumim să mărim o fotografie de revistă.

Prezentând o astfel de figură, publicului românesc, furnizându-i datele și lămuririle pe care le furnizăm astăzi cu atâta abundență, socotim că „Universul Literar” își îndeplinește cu prisosință datorile impuse de programul anunțat.

CAMIL PETRESCU

OPERA UNUI INVENTATOR

CORNELIU DEMETRIU

Unul dintre cei mai mari inventatori ai timpului, cum îl socote lumea științifică din apus, Gogu Constantinescu a fost obscedat încă din tinerețe de ipoteze care aveau să devie apoi impresionante realizări tehnice. După terminarea „Școlii de poduri și șosele” în 1904 încercă diverse întreprinderi și construcții aci în țară.

Dar nici îndeletnicirea de antreprenor nu putea mulțumi mult timp un spirit neliniștit, frământat de rezolvirea științifică a marilor probleme de mecanică în domeniul aplicațiunii, un temperament de inventator, pasionat de cele mai gingașe realizări în arta inginerescă. Îndată ce mijloacele i-au permis, a părăsit țara și s'a stabilit la Londra, unde a găsit condițiuni mai prielnice pentru experimentarea și punerea în practică a ideilor și invențiilor sale; în special acele bazate pe vibrațiuni îi munceau spiritul încă din anii de școală. Prin o gândire profundă și perseverență el se străduia să utilizeze, analog cu curentul electric alternativ, vibrațiile materiei, pentru aplicarea lor practică la multiplele ramuri ale mecanicii.

Începuturile sale la Londra au fost aride și pline de grija de mâine. Stîngerit de dificultăți financiare și de tot felul de obstacole ca străin, dar fără a se îndoii un moment de reușita invențiilor ce urmărea, el a dus mult timp viața modestă și plină de privațiuni a inventatorilor ignorați. În acest interval el putu să pue la punct, cel puțin pentru unele aplicațiuni practice, transmisiunea, numită de dînsul „sonică”, a energiei, transmisie bazată pe proprietățile elastice ale lichidelor închise în conducte. Împrejurările și anume războiul mondial, în care lupta se dădea mai ales pe terenul științific al armelor și mecanismelor celor mai perfecționate de distrugere, a contribuit să scoată mai repede la lumină pe acest inventator român, rătăcit în împrejurimile Londrei, unde își instalase un atelier modest, cu mijloace improvizate, într'un vechiu grajd din Alperton.

La un concurs între dispozitivele cele mai ingenioase pentru tragerea cu mitraliera printre aripele elicei aeroplanului, dispozitivul sincronizator G. C. bazat pe transmisiia sonică, a bătut pe toate celelalte în siguranță și precizie. Succesul d-lui Gogu Constantinescu a fost din acel moment decis; în scurt timp convingerea despre superioritatea aceluși aparat a câștigat mai întâi pe aviatorii de pe front și din aproape în aproape pe toți factorii competenți până la direcția superioară a amiralității engleze. Atelierele d-lui Gogu Constantinescu, în care se experimentau și o serie de alte invențiuni, au început să fie vizitate de personalitățile britanice în știința și în arta militară. Comuzile și însărcinările de studii, în diversele aplicațiuni ale războiului, au curs fără intreru-

pere și pe la finele războiului „sonicea”, care a văzut ziua, ca o altă dată, în umilul grajd din Alperton, sim instalată în ateliere confortabile vaste laboratoare, montate de amiral în West Drayton anume pentru promovarea invențiilor sonice, iar pe inventoarea inginer consultant al amiralității toate chestiunile tehnice importante.

După războiu atenția d-lui Gogu Constantinescu a fost îndreptată la adaptarea invențiilor sale pentru aplicațiuni industriale de pace.

Cuprins de dor pentru țara sa și înscut de prieteni s'a reîntors la București, unde, cu concursul instituțiilor noastre nanciare, s'au pus bazele unei societăți „Industria Sonică” pentru exploatarea mercoaselor sale brevete; din nefericire din cauza crizei de după războiu, a deficienței industriei noastre mecanice și atencei și din diferite alte împrejurări această societate nu a dat rezultatele scontate și a trebuit să lichideze. De a lumca și-a dat seama, că preocupările unui inventator, care are în față o lume mai ales viziune a invențiilor sale, e greu de îngredit în cadrul rigid și întinșat al unei întreprinderi comerciale. Gogu Constantinescu s'a reîntors la Londra și a reluat firul îndeletnicirilor de unde îl lăsase.

Oare care inconveniente pe care le observat în practică la transmisiia energiei prin lichide în vibrație, și anumitor forțurile prea mari care slăbeau cuprul conductele metalice, supuse acțiunii, l'au îndemnat să caute în domeniul ceva difetit realizarea problemelor principale care îl preocupa; aceea, și nu schimbător de viteză continuu, că adapteze automat cuplul constant al motorului la eforturile variabile ale tracției. Aceasta este una din cele mai înalte probleme pentru locomotive, și mobile tractoare, propulsiunea vânt etc, iar sistemul nou trebuia să înlocuiască aparatele greoaie de astăzi, care mit numai un anumit număr de viteze eforturi limitate.

În loc de lichide d-l Gogu Constantinescu a recurs de data aceasta la bare brătoare, combinațiuni ingenioase de oscilatoare și pârghii. Cu asemenea loace al a realizat „transformatorul” pe care l-a expus, montat pe diferite șini de tracțiune și propulsiune, la Exziția din Wembley din 1924 și acum ani la Paris. Acest aparat a produs sație în lumea industrială stărnind curiozitatea tuturor. Punerea la punct și aplicarea în mod curent a acestei transmisiia la vehiculele auto-motoare și la mercoasele întrebuintări industriale și motorilor, unde se cere un mers variabil și însemna un progres imens în construcția și exploatarea mașinilor.

De altfel numeroase sunt și celelalte invențiuni cu care se ocupă acest Edison român. Invențiuni cari se găsesc în

IMPRESII DELA DOUĂ EXPOZIȚII

neadevarate

un iubitor de muzică

etape de studiu și de industrializare, caracteristică a tuturor acestor întinzi este procesul, eminent este știința prin care fiecare problemă este și câtă să fie rezolvată.

Tratarea științifică a problemelor de fizică în care intervin lichide sau metale în vibrație, s'a arătat foarte mare analogie cu fenomenele electrice; este cunoscut că legile care leagă electricitatea de proprietățile elastice și de inerția materiei, se apropie mult de legile elasticității, care domină capacitatea (elasticitatea) și inducțiunea (inerția) electrice. Dacă însă transpunerea acestor deosebiri și noțiunii electrice în lumea mecanică a devenit de mult familiară tuturor celor care se ocupă de ambele domenii ale fizicii, nu este totuși lucrul de a urmări pe inventatorul în această analogii până la consecințele certe în concepțiunea și alcătuirea mecanismelor.

Cum însuși a spus în conferința ținută la Academia Română la 14 Noiembrie 1919: „știința sonică este o fiică a artei muzicale, înrudire neașteptată, că ar părea că muzica nu are decât în chestiuni de mașini”. Încă de la vârsta de 17 ani el s'a ocupat de teoria vibrației și cu acea ocazie a studiat vibrațiile la diferite instrumente muzicale. Sunetul, nu este decât o formă de energie și transmiterea sunetului un caz particular al transmișiunii de energie. Așa ideile dominante, care trebuia combatute și rezolvirea unei serii de probleme grele pentru intensificarea fenomenului și utilizarea lui în industrie, a devenit să conducă pe acest pasionat muzicii și totodată al realizărilor practice a această admirabilă fuziune între știință și artă. Și astfel s'a creat, putem spune, încă o ramură de mecanică, prin combinarea unui element nou, vibrația, cu fînitele sale frecvențe sau tonuri, și așa s'au născut o lume nouă de mașini, care au oarecum bizară față de surorile lor industrializate, mașini animate de o viață rafinată, mai vibratoare, după cum simfonie de Beethoven vibrează prin suflători superiori cari nu se întâlnesc în același timp de toate zilele.

Pentru toate aceste mașini, toamă din cauza, mai puțin apte de cât cele existente pentru a fi adoptate la aplicațiunile practice ale industriei? Să sperăm că nu va întârzia momentul când creațiile noastre vor lua un loc de frunte în vastul și întreg domeniul al aplicațiilor.

Să fii român, adică cetățean al unei țări tinere, abia cunoscută chiar și înainturi, să calci în capitalele a două țări vechi și slăvite, pragul a două expoziții și în mijlocul lor să vezi somități închinându-se unui compatriot cu un „escu” în coadă, ce poate fi mai sublim?

În 1924 vizitam expoziția Imperiului Britanic de la Wembley, mică localitate lângă Londra. Printre nenumăratele pavilioane ale Canadei, Australiei, Indiei, al Indusiei etc. se întindea și unul al Inghieriei, el singur mai mare decât parcul Carol din București.

Era străbătut de 24 străzi lungi de câte doi kilometri, întretăiate de 48 de câte o jumătate. Toate minunile ingineriei moderne sălășluiau acolo.

Străbătându-l cu un moto-scaun, — pe jos vizitarea ar fi fost prea obositoare, — un „stop” al meu făcându-mi pe conducător în fața unui farc deasupra căruia strălucea în aur literile: GOGU CONSTANTINESCU!

Gogu Constantinescu, tânărul și vestitul inginer român a cărui invenție *sonicitatea* a răsturnat credințe științifice vechi și a găsit atâtea aplicații în aviație, ateliere, locomotive, automobile, vapoare, etc. la Wembley!

Un asistent ne-a făcut pe loc o experiență cu un disc ce se învârtea cu 800 rotații pe minut și prin a cărui unică găurice trecea regulat, fără greș, la fie ce învârtitură un ac ascuțit.

O lume întreagă din cele cinci părți ale globului, savanți bătrâni și tineri studioși urmăreau explicațiile și pleceau entuziasmați cu exclamația: „O rumanian? What a marvel!”

Da! O minune... românească.

ULTIMA INVENȚIE

Peste trei ani, la Paris, la expoziția internațională de automobile, lumea întreagă, amatori și cunosători se învârteau uimiți în jurul aceluiași nume GEORGE CONSTANTINESCU, care de astă dată revoluționa trecutul automobilistic: mașină fără schimbător de viteză, fără ambreiaj, — sau mai bine zis cu un schimbător de viteză automat, care face conducerea automobilului foarte mlădioasă, fără bruscări.

Altă minune românească!

Străinătatea îl pune pe Constantinescu alături de Edison și Marcont, Noi? N'am știut să ni-l păstrăm!

COMANDOR NEGULESCU

La liceul din Craiova, unde d. Gogu Constantinescu, figura în matricole alături de nenumărați alți Constantinești, se făcea în amfiteatru repetiția corului pentru apropiata primire a unor profesori și studenți bulgari. D. Gogu Constantinescu avea o mare slăbiciune pentru muzică, o slăbiciune atât de mare încât uneori mai cânta două-trei măsuri după ce încetase tot corul.

La repetiția finală, la care asista tot corpul profesoral emoționat de felul sublim în care elevii craioveni intonau „Șumi Marița”, corul încheie și fiind lângă ultima notă, a realizat un final plin, grandios. În tăcerea mormântală care s'a făcut, singur glasul lui Constantinescu de la locul lui s'a auzit începând d'acapo „Șumi Marițaaa...”

Iar profesorul furios:

— Constantinescule, muzicant n'ai să fi tu niciodată; tu... inginer ai să te faci!!!
Și s'a făcut!!!

căci ea și presa muzicală

duce la orice, cu condiția să ieși din ea. E un lucru pe care l-a verificat și un alt elev al liceului N. Titulescu. Nu știu dacă acești doi colegi aveau o prea mare afinitate unul cu altul, mai ales că Gogu Constantinescu era cu vre-o doi ani înaintea viitorului ministru de externe. Dar de întâlnit se întâlneau, în orele de cor. Vocea de sopran (evident) a lui N. Titulescu și cea de bariton a colegului lui mai mare, se întâlneau în sușurile quartetelor și sextetelor. Fără să știe că și maturi, liceenii noștri aveau să se întâlnească.

Și s'au întâlnit ea vedete mondiale ale științei și oratoriei, la Londra.

...și evident în paginile „Universului Literar” în galeria „sufletului românesc”.

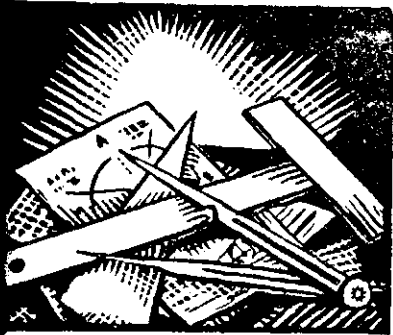
X. Y. Z.

NOTE BIOGRAFICE

Inghierul GOGU CONSTANTINESCU s'a născut în Craiova la 4 Octombrie 1881. Studiile primare și cele secundare și le-a făcut în orașul natal, unde tatăl său, profesor de matematică la liceu, s'a ocupat în deaproape de educația lui științifică. De timpuriu a arătat o aplicație deosebită pentru științele pozitive și totodată o înclinațiune naturală pentru muzică. Asociația fericită a acestor calități, unite cu un spirit inventiv remarcabil, a avut o înrăurire hotărâtoare asupra orientării activității ulterioare a viitorului distins inginer și inventator.

Terminând liceul în 1899, el a intrat în Școala de poduri și șosele din București, pe care, după studii strălucite și fiind șef de promoție în toți anii, a absolvit-o în 1904. După aceea a intrat în serviciu statului.

Nemulțumit părăsește acest serviciu și se asociază cu doi colegi ai săi, cunoscuții antreprenori d. inginer T. Eremie și răposatul inginer Dima, pentru a fonda în București, Societatea de întreprinderi „Beton și Fier” care a executat o sumă din primele lucrări mai importante în beton armat din țara noastră. D. Gogu Constantinescu, în această primă fază a carierei sale de inginer, s'a arătat ingenios în concepție, îndrăzneț în execuție, plin de resurse în organizarea științifică a șantiierelor

IMPRESII DELA DOUĂ EXPOZIȚII

etape de studiu și de industrializare. caracteristică a tuturor acestor industrii este procesul, eminentamente științific, prin care fiecare problemă este pusă și câtă să fie rezolvată.

Tratarea științifică a problemelor de citate în care intervin lichide sau metalice în vibrație, s'a arătat felul marea analogie cu fenomenele electrice: este cunoscut că legile care leagă fenomenele proprietăților elastice și de inerție a materiei, se apropie mult de legile elasticității, care domină capacitatea (elastice) și inducțiunea (inerția) electrice. Dacă însă transpunerea acestor definiții și noțiuni electrice în lumea metalică a devenit de mult familiară tutu- celor care se ocupă de ambele activități științifice și industriale, nu este totuși lucru nou de a urmări pe inventator în această analogie până la consecințele logice în concepțiunea și alcătuirea aparatelor.

Cum însuși a spus în conferința din Academia Română la 14 Noembrie 1919: „știința sonică este o fiică a artei muzicale, înrudire neașteptată, care ar părea că muzica nu are decât a în chestiuni de mașini”. Încă de la vârsta de 17 ani el s'a ocupat de teoria sunetului și cu cea ocazie o studiat vibrațiile la diferite instrumente muzicale. Sunetul, nu este decât o formă de energie și transmiterea sunetului în cazul electric al transmisiei de energie. Această idee dominantă, care trebuia combătută cu rezolvirea unei serii de probleme grele pentru intensificarea fenomenului și utilizarea lui în industrie, amenință să conducă pe acest pasionat muzicist și totodată al realizărilor practice la această admirabilă fuziune între știință și artă. Și astfel s'a creat, putem spune, încă o ramură de mecanică, prin introducerea unui element nou, vibrația. Afinitățile sale frecvențe sau tonuri, și ascocit o lume nouă de mașini, care prezintă o față de surorile lor înalte, mașini animate de o viață rafinată, mai vibratoare, după cum simfonie de Beethoven vibrează prin tonuri superioare care nu se întâlnesc în viața de toate zilele.

— vor oare aceste mașini, tocmai din această cauză, mai puțin apte de cât cele existente pentru a fi adoptate la aplicațiile practice ale industriei? Să sperăm că nu vor și nu va întârzia momentul când aceste creații ale unui creier românesc vor ocupa un loc de frunte în vastul și întins domeniu al aplicațiilor.

Să fii român, adică cetățean al unei țări tinere, abia cunoscută chiar și înăuntrul ei, să calci în capitalele a două țări vechi și slăvite, pragul a două expoziții și în mijlocul lor să vezi somități închinându-se unui compatriot cu un „escu” în coadă... ce poate fi mai sublim?

În 1924 vizitam expoziția Imperiului Britanic de la Wembley, mică localitate lângă Londra. Printre nenumăratele pavilioane ale Canadei, Australiei, Indiei, al Indiei etc. se întindea și unul al Ingineriei, el singur mai mare decât parcul Carol din București.

Era străbătut de 24 străzi lungi de câte doi kilometri, întretăiate de 48 de câte o jumătate. Toate minunile ingineriei moderne sălășluiau acolo.

Străbătându-l cu un moto-scaun, — pe jos vizitarea ar fi fost prea obositoare, — un „stop” al meu țintui pe conducător în fața unui țarc deasupra căruia strălucea în aur literele: GOGU CONSTANTINESCU!

Gogu Constantinescu, tânărul și vestitul inginer român a cărui invenție *sonicitatea* a răsturnat credințele științifice vechi și a găsit atâtea aplicații în aviație, ateliere, locomotive, automobile, vapoare, etc. la Wembley!

Un asistent ne-a făcut pe loc o experiență cu un disc ce se învârtea cu 800 rotații pe minut și prin a cărui unică găurice trecea regulat, fără greș, la fie ce învârtitură un ac ascuțit.

O lume întreagă din cele cinci părți ale globului, savanți bătrâni și tineri studioși urmăreau explicațiile și plecau entuziasmați cu exclamația: „O rumanian? What a marvel!”

Da! O minune... românească.

ULTIMA INVENȚIE

Peste trei ani, la Paris, la expoziția internațională de automobile, lumea întreagă, amatori și cunoscători se învârteau uimiți în jurul aceluiași nume GEORGE CONSTANTINESCU, care de astă dată revoluționa trecutul automobilistic: mașină fără schimbător de viteză, fără ambreiaj, — sau mai bine zis cu un schimbător de viteză *automat*, care face conducerea automobilului foarte mlădiaoasă, fără bruscări.

Altă minune românească!

Străinătatea îl pune pe Constantinescu alături de Edison și Marconi. Noi? N'am știut să ni-l păstrăm!

COMANDOR NEGULESCU

neadevarate

un iubitor de muzică

La liceul din Craiova, unde d. Gogu Constantinescu, figura în matricole alături de nenumărați alți Constantinești, se făcea în amfiteatru repetiția corului pentru apropiata primire a unor profesori și studenți bulgari. D. Gogu Constantinescu avea o mare slăbiciune pentru muzică, o slăbiciune atât de mare încât uneori mai cânta două-trei măsuri după ce încetase tot corul.

La repetiția finală, la care asista tot corpul profesoral emoționat de felul sublim în care elevii craioveni intonau „Sumi Marița”, corul începe și fiind lung ultima notă, a realizat un final plin, grandios. În tăcerea mormântală care s'a făcut, singur glasul lui Constantinescu de la locul lui s'a auzit începând d'acapo „Sumi Marițaaaa...”

Iar profesorul furios:

— Constantinescule, muzicant n'ai să fi tu niciodată; tu... inginer ai să te faci!!! Și s'a făcut!...

căci ca și presa muzica

duce la orice, cu condiția să ieși din ea. E un lucru pe care l-a verificat și un alt elev al liceului N. Titulescu. Nu știm dacă acești doi colegi aveau o prea mare afinitate unul cu altul, mai ales că Gogu Constantinescu era cu vre-o doi ani înaintea viitorului ministru de externe. Dar de întâlnit se întâlneau, în orele de cor. Vocea de sopran (evident) a lui N. Titulescu și cea de bariton a colegului lui mai mare, se întâlneau în sușurile quartetelor și sextetelor. Fără să știe că și mături, licenții noștri aveau să se întâlnească.

Și s'au întâlnit ca vedete mondiale ale științei și oratoriei, la Londra.

...și evident în paginile „Universului literar” în galeria „sufletului românesc”.

X. Y. Z.

NOTE BIOGRAFICE

Inginerul GOGU CONSTANTINESCU s'a născut în Craiova la 4 Octombrie 1881. Studiile primare și cele secundare și le-a făcut în orașul natal, unde tatăl său, profesor de matematică la liceu, s'a ocupat în deaproape de educația lui științifică. De timpuriu a arătat o aplicație deosebită pentru științele pozitive și totodată o inclinațiune naturală pentru muzică. Asociația fericită a acestor calități, unite cu un spirit inventiv remarcabil, a avut o înrăurire hotărâtoare asupra orientării activității ulterioare a viitorului dinstins inginer și inventator.

Terminând liceul în 1899, el a intrat în Școala de poduri și șosele din București, pe care, după studii strălucite și fiind șef de promoție în toți anii, a absolvit-o în 1904. După aceea a intrat în serviciul statului.

Nemulțumit părăsește acest serviciu și se asociază cu doi colegi ai săi, cunoscuți antreprenori d. inginer T. Eremie și răposatul inginer Dima, pentru a fonda în București, Societatea de întreprinderi „Beton și Fier” care a executat o sumă din primele lucrări mai importante în beton armat din țara noastră. D. Gogu Constantinescu, în această primă fază a carierei sale de inginer, s'a arătat ingenuos în concepție, îndrăzneț în execuție, plin de resurse în organizarea științifică a șantierelor

SINUCIGASA

Gh. Brăescu

Când alții încep să publice, de îndată ce au terminat întâia parte a abecedarului, Gh. Brăescu, a dat la iveală primele nuvele și schițe după ce a trecut de patruzeci de ani. Dar a fost deajuns să publice câte-va din aceste nuvele și schițe, pentru ca să fie socotit printre fruntașii prozei noastre. Humorul lui Brăescu, precis, tăios, ajunge atâtea ori mari înălțimi de artă. Amintiți-vă de acea capodoperă: Sufletarul.

În iatacul ceruit cu patimă, în miros de busuioc ce se usca la icoane, țața Tina își dăscălea odorul:

— De, că are ochi frumoși...

— Dă-l încolo...

— Te rog eu... Ascultă-mă și pe mine, fă-mi plăcerea asta.

— E așa de urit...

— Zi-i bărbat... unii mai așa, alții mai așa... Om și el ca toți oamenii... harnic, deștept...

— ...de dă ngropi.

— De, că nu 'e așa prost.

— Cât a stat lângă mine n'a scos o vorbă.

— Da, tu de ce nu vorbeai?

— Eu ce era să-i spun?

— Vezi, bagă de seamă, că poate vine azi să te ceară.

— N'are decât să vină, îi spun că nu-mi place și gata...

— Da cin'te lasă... Parcă e pe voia ta. Nu mă face, c'apoi pe urmă știi...

— Zău mamaie, nu'nțeleg, ce te amesteci... Nu-i treaba matală.

— Mă rog, mă rog.

— Eu îți spun dinainte că nu-l iau.

— Ba ai să-l iei, că ești duduie cuminte, și ai s'ascuți pe mămăica...

— Nu'l iau mamaie.

— Ei vezi, asta nu-mi place. Știi că sufăr și sunt bolnavă... Vrei să mor, să mă mănânce viermii...

— Doamne mamaie, pe semne mata n'ai alt suțef de vorbă...

— Frumos îți șade... Eu îi vreau binele și uite ce dă dintr'însa.

— Dacă eu nu vreau să mă mărit... Ce aveți cu mine.

— Ba ai să te măriți.

— Ba iacă, n'am să mă mărit.

— Să știu bine că te omor...

— Omoară-mă.

— Da bine fată hai, ai înebuinit, ori ce-ți este?!... Hai, nu plânge... Taci și fii cuminte. Nu-ți vrea nimeni răul... De ce nu vrei să-l iei... e tânăr și e și doctor...

— Are niște urechi...

— De, oameni buni, eu ce-i spun și ea la ce se gândeste... Cusurul ăsta să-l ai bă... Nu se caută asta... Să fie delicat și cu caracter.

— Da cine știe cum e... Parcă l-am mai văzut decât odată...

— Ba să mă ierți, mă rog dumitale, că l'ai văzut la înviere.

— Nici nu m'am uitat la dânsul. Umbra cu pălărie de pae... Parcă era dracu.

— Fugi de aice, că m'ai supărat. Dacă vorbești așa mă duc.

Rămasă singură, Felicia — țața Tina îi zicea Felisi — ușurată de un ropot de plâns potolit ca o ploaie de vară, turnă apa în lighean, își răcori ochii, își tăvăli obraji în pudră ca pentru

prăjit și rămase pe gânduri. Avea opt-sprezece ani și mbea din vedere un capită de călărăși, om stălut, care trecea călare legănându-se pela fereastra ei, fără habar. Felicia încercase toate mijloacele de seducțiune: citise cu ochii plecați; cântase din gură la pian, cu geamurile deschise și gătită în robdeșamburu aprins, îi trimisese bezele suflate în palâmă, din fundul odăii. Romanul era însă pe sfârșite. Acțiunea se desfășurase normal, repede și brutal: amor neimpărțit, contrariat de o căsătorie cu sila, deci eroina trebuia să moară. Infriguată de această hotărîre supremă, gândindu-se la senzația ce va stăruir în societatea pașnicului orașel, se așeză în palâmă, între două lumânări aprinse cari transformau etaeul în camera mortuara, și scrisese trei scrisori: una „Mămăicăi mele“; alta, „Celui, care nu m'a înțeles“ și a treia, cea mai lugubră, adresată Procurorului și care începea așa: „Nu învinuți pe nimeni. M'am sinucis singură“.

Era pela toaca de seară. Costache Drăghici, un dololan cu mustață blondă, plecaser de acasă cu inima friptă. Mort, copt trebuia să ceară azi mâna Feliciei, căsătorie pusă la cale de viitorii cuscri, ca să împreune nu două fânțe vii, ci două trupuri de vie ce stăpâneau de veci și vecini, în Cotnari. Așa hotărîse conu Alecu, tatăl doctorului, om aspru trecut de șaptezeci de ani. Dar lucrul nu era ușor. Costache Drăghici, medic de plasă era chinuit și el de o dragoste năborocită. Avusese legături cu nevasta subchirurgului dela spital care-l lăsase ca și pe bărbatul său.

Se apropia rău dispus, de locuința țaței Tina cu jalea din suflet temperată puțin de mândria că o fată drăguță ca Felicia se găndia să-l ia de bărbat.

Timid din fire, doctorul intră în casă de astă-dată, cu oarecare îndrăzneală. După socoteala lui, acela care-și declarase dragostea, trebuia să facă totă cheltuiala de vorbă. Necunoscând însă rânduiala camerilor, nimeri deadreptul în odaia duduii.

Surprinsă, tocmai când așeza scrisorile în evidență, Felicia dete un țipăt.

— Vai cum m'am speriat!

— Scuzați-mă.

— Nu face nimic... Așteptați-mă... Viu numaidacă...

Și dispăru, pentru că să reapeară peste câteva minute în rochie neagră, cu coatele despletite în semn de doliu.

Costache se simți dator să-i facă un compliment:

— Vă șade foarte bine cu părul pe spate.

— Ți se pare matală, răspunse Felicia furând oglinda cu coada ochiului.

Prins în rolul lui de pețitor, doc căuta să-și aducă aminte ceva din citise, dar nu găsi nimic. Nu-și lua gândul dela nevasta subchirurg. Își amintea de toate: plimbările în grădina publică, balul dela prefectura care dansase ca niște nebuni, dar mles nu putea să uite ultima întâlnire se simțea dezonorat că stă la picioare unei străine, gata să-i însire accuvinte de dragoste. Se socotia crimă. Nu îndrăznia să se miște nici să-și deschidă gura.

— Scoală mata, că trebuie să vină maia.

Era numai o inchipuire. Țața Tina umbra ce-i dreptul pe la ușă, dar gândia deloc să-i supere, bucuoasă n'aude nici o vorbă.

— De ce râzi mata?

— Nu răd, răspunse Felicia mudu-și buzele.

— Ba râzi de mine... Știu, nu pot să iubești, dar sper... poate că mă iuzi...

Un cârcel îi înțepenise piciorul, stat destul, se gândi el. E timpul să ridice, și încrunțându-se de durere, așeză pe canapea lângă duduia. Un tăcere ce-i căzu pe cap ca o năpastă cupuse a se întuneca. Felicia așnerăbdătoare s'andă declarația ca spună dezamăgită că nu-l poate iin dragoste și să-i propună, cum e gula, să rămână prieteni.

Văzându-l așa de nădușit și încușil întrebă înduiosată:

— Mă iubești mult?

— Nu, izbucni el cu voce răgușită ochii rățaciți, aruncându-se din noapicioarele Feliciei impietrită de gși nedumerire.

Pornit să se spovedească, nimic mai putea opri. Strângându-i pulcalde simția o plăcere nespusă să șnilească, să nu-i ascundă nimic, exrând dragostea și chinurile lui. O besc, mărturisia el, o iubesc, nu pot ta nici ochii, nici gura pătimașă, l brațele moi și albe...

Felicia îl privea cu mințile rătăneștiind ce să creadă gata să-l cotimească, sfârșind prin a'l asculta tită apropiată de aceeaș suferință, t lacrimi mari ce se înfrăjeau în e lui plecat în poală.

Exaltat de dragostea lui nenorobeat de vorbe, surprins că este impascultat cu atâta indulgență, Costachestrângea din ce în ce mai tare. O tu rare dulce, mai apropiată înlocuiseferințele ce se îndepărtau destrăparcă de mâinile moi ale Feliciei, emângâia părul, zâmbind melancolic o madonă. Tăceau amândoi. Apoi, nesimțite căutându-se prin întun buzele lor sărate se împreună.

ECHILIBRISTICA

AURELIU CORNEA

recui pe lângă un dos ud, unde știam noaptea mulți bărbați se opresc și pe câteva timp cu fața spre zid și cu tele la trecători. Mai încolo, ridicat sus pe șezut, cu botul spre cer, un ne nenocit se scărpină schiunând pept o labă, cum ar zdrăngăni repe- niște strune. Cânta parcă inspirat, mpaniindu-se cu mandolina. Avui să-l lovesc nu știu de ce. Poate pen- că mi stricase pofta de râs. Deși eram arăt, mergând singur îmi amintii de întâmplare caraghioasă și râdeam. Și eram tot așa de jigărit ca și el și par- mi-l scoase înaintea cineva care voia să ironizeze, să-și bată joc de mine, îndu-mi-l fără întrerupere, ca mâna neagră cu toate degetele strânse și mai cu arătătorul întins spre cuvân- „Intrare” sau „Eșire” de pe ușă. Ja- cânta tot mai inspirată, cu capul tot în sus, zdrăngăbind tot mai repede. Căunând tot mai subțire; îi izbii un for și nenocitul animal, prinse a și prin apa părâiașului din mijlocul lîței strâmte cu zidurile înalte, negri- se și jilave ca păreții unui fiord. Imi îhupiam că mă aflu în fundul uneiături adâncei și umede de canalizare vind linia îngustă de cer, luminată o de lună, de deasupra capului meu. osea a zoi și mucegaș, iar de căteori beam prin dreptul vreunei bolți ce tea în vre'o curte, aveam impresia că pe lângă o enormă ladă cu resturi de bucătării, în putrefacție, răsturnată gura în spre mine.

fi fost cred după miezul nopții și un „bar” nu era deschis, pentru a putea hodini în vre'un colț, făcân- mă că aștept pe cineva, căci n'aveam ban. Obloanele trase, dădeau huditei intunerice de lîrubă câteodată. Eram șit dar picioarele-mi deprinse cu sul se asvârleau parcă fără voiața e, automat, ca purtate de arcuri, cum t cele de lemn. Mă dureau cartilagiile unchilor și chiar aveam senzația că rțae ca ele. Intr'un târziu, mă po- nii într'un brâu de lumină care jis- dintro'o ușă larg deschisă a unui e hotel, ca un covor galben întins a latul străzii pentru cine știe ce e client în picioare, în mijlocul lar- săli de așteptare, o femeie foarte lu-

De acu s'o mântuit, v'ați sărutat icoane... Noroc maică, strigă ve- fața Tinca, punând lampa aprinsă nasa din mijloc. Mânca l'ar maica bîiat... Las'că are să fie bine... Sun- tineri... Vino să te sărut... încă o... și pe tine... Avere aveți slavă anului și să știți dela mine... cât e ea și pământul pe cuptor nu bate tul.

De după miezul nopții. Retrasă ime- după masă în iatacul ei, gătită în rod de noapte, cu bretonul prins în ăduri, cu nasul ușor lustruit de s, Felicia așezată între două lumâ- la toaletă, îngrise cele trei pli- cu arabescuri capricioase, căznin- se să împreune estetic, două inițiale C ce acopereau adresele ca un t de flori nefrigrijite de pe un mor- t străin.

xoasă, când bătea enervată niște mănui de piele, când talpa pantofului, de les- pezile albe de marmoră, înciudată. Era întoarsă cu spatele și așa fi vrut să văd dacă-i frumoasă. Mai mult fără să știu decat să știu de ce, intrai înăuntru. Tre- cui prin fața ei, dar nu avui curajul să mă uit la ea. Mă prefăcui grăbit ca ci- neva care nu găsește cameră și întrebai portarul de una. Mi se răspunse scurt și vesel:

— Nu domnul meu, nu... și domnișoara caută, dar toate sunt ocupate.

Ea murmură nu știu ce în jargon, iz- bind cu mâna în care ținea strâns mî- nușile, în palma celeilalte și se plîmbă ag- iutată. Nu știam cine, poate fi și eram ti- mid în fața ei, căci cu hainele mele roase de perie și de benzină nu prea îndrăz- neam.

Îi scărțâia pantofii ori poșeta și-mi a- mintea neplăcut de geamantanele noi de piele din mâinile albe și fragede ale cel- lor din vagoanele de clasa I-a, care în trecere te înlătură din cale muși, fără să ceară voc, fără măcar să te privească, ci trecând înaintea și arătându-ți un spate care cu cât e mai lat, cu atât inspiră mai multă silă. De câte ori se mișca îmi tri- metea un miros de parfum fin și necu- noscut de mine. Mătasea pe ea se agita vie, ori tremura strălucind și părea, ca- pricioasă, alintată și mândră ca și stă- pâna. Mișcările poalelor rochiei așa fi pu- tut spune că-mi aruncau indignate privi- rile de pe pulpele ei frumoase, pe care le puseam ca să nu mă uit în ochii ei mari căprii care mă și electrizase. Era o frumusețe fardată din aceea căroră nu le poți găsi nici un defect chiar dacă- l au. Eu, cu fața pătrată și colțuroasă, cu nasul scurt și cam adus în sus, cu ochii mici și pielea galbenă, oboșit și leșinat de foame, îngrijorat și fără vre'un în- demn spre veselie, păream o javră ne- căjjiță de mahala ca aceea care parcă mi-o arăta mâna neagră cu arătătorul întins, pe lângă alta înbăiată și piep- tănată, hrănită cu friptură și lapte, iu- bită mai mult decât o ființă omenească: o javră de rasă a unei cucoane.

În-ai era greu și chiar frică să intru în vorbă cu ea. Dacă așa fi fost silit să merg pe o sârmă întinsă la înălțime în aer fără umbrelă și papuci de gumă, n'as ezitat atât.

— Cât am umblat, îi răsună deodată glăsciorul, și în zadar.

Mi-am pierdut orice răbdare. Am luat privirile de pe pulpele ei să văd la cine vorbește. Imi vorbea mie. Ochii mândri de regină suferindă erau îndreptați în spre mine.

N'avui încotro și mă hotărâi cu bărbă- ție să fac primul pas, cu toate că n'aveam umbrela 'n mână... Simții obrajii arzând ca atunci când primim de aproape focul din sobă. In acea zăpăceală, i-am zâmbit așa cum știam că îmi stă mai bine. Ar- rătava dinții de sus — căci îi am fru- moși — bombând obrajii imbujorați de emoție, infundând cu aceasta ochii îndulciți și formându-le la cozi câte două cutișoare. Era însă premeditat, compus cu mintea, nu cu inima, cu simțirea. A- cest zâmbet îl deprinsesem dela o femeie care îl arăta tot ca și mine, — la coman- dă, — când mă primea și când mă pe- trecea afară. Știam însă că numai fe- meile simple îl gustau, cele mai intelligen-

te îl respingeau ca pe o lingură de unt de tejină. Ghiceau pe semne superficiala- tătea lui. De aceea în timp ce-i zănu- beam, iscodeam fără multă speranță să văd ce impresie îi face. Neînerederea în mine mă emoționa și mult mai eram în- grijorat că al doilea pas să nu-l pun tot așa de nesigur ca cel dintâi, tremurând.

Totuși, mă munceam energic să-î în- frunt privirile care păreau că spun, că se coboară să mă îngăduie și cu oare- care curaj răspunsei:

— O da! de când umblu și eu! E de speriat cu această populație flotantă. Și mă trezii bătând ca și ea de lespezile albe talpa. Vedeam bine că nu-i place zâmbetul, dar din încăpățănare nu voiam să-l alung de pe față. Simțeam că dacă m'ar fi poreclit măscărici, așa fi început să fac tumbele și să urlu piți- găiat. Mă temui că merg prea departe și mă uitai în pereții de oglinzi să-mi văd zâmbetul. Rânjeam. Frica de a nu fi ri- dicol îmi făcu fără să vreau fața serioa- să. Mulțumit oarecum de echilibrul cu care pășeam voii să mă arăt desghețat, nu intimidat, cum mă știa și prinsei ai da sfaturi:

— Trebuia să vă căutați de dimineață locuința. Seara întoideaua ești expus la neplăceri de acestea.

Ea nu răspunse și se făcu o tăcere în care eu începui a căuta ager cu mîntea, înghitând saliva, să văd dacă emoția stă pânită nu mi-a stălcit vre'un cuvânt. Strălucirea și mișcarea ochilor ei însă, se grăbiră să-mi spuie mai înaintea că am schilodit destule și că n'a priceput că's strein. În timp ce continuam controlul ca să văd care cuvinte anume, observam mișcările expresiei feții sale, ca să știu cum să fac al treilea pas... Pe obrajii ei albi curați și plinuți vibra un dispreț fin și necunoscut încă de mine ca și parfumu- lui ei. Dar tocmai finețea lui mă durea. Apoi prinse a se plimba și a se uita la pantofi mirată, cu sprâncenele ridicate și ochii rotunjiți, sugându-și ușor buza de jos. Câte odată se oprea, ridica mîndră capul și se uita într'un loc fix cu gân- durile departe, pentruca să termine ui- tându-se atentă la mătăsurile de pe ea și aranjându-le cu finețe și băgare de sea- mă. Mândria aceasta naivă și fără rezervă, brutală ca și înlăturarea din cale a acelora din vagoanele de clasa întâi, mă înveseli. O coborâse cu mult în ochii mei și zâmbii ironic. Ca să-mi bat joc de ea începui s'o maimuțăresc. Scosei și eu manșetele care erau curate și la care aveam niște butoni frumoși de argint. Pantofii îmi erau noi și îmi adusei a- minte că au câte odată năravul să scăr- țâie. De aceea începui să calc apăsat su- praveghindu-i cu urechia și cu privirea. În ciuda mea însă n'aveau cheful să-și arate talentul. Observai că ea râde în sinea ei de mine ca de-un bufon.

Strâmbai acru fața și eram pe cale să es afară de oarece tăcerea dintre noi se lungise prea mult, când ea o sparse:

— Vă spun drept, începui silit, în- chizând și deschizând poșeta, care poc- nea ca o tabachere și scărțâia. Nu-mi pot închipui ce mă voi face?! Apoi îmi întoarse spatele.

Deodată m'am luminat pe deplin pen- tru ce intrasem și m'am hotărît, cu toa- te că eram desgustat, să-mi îndeplinesc scopul:

— Eu aş fi de părere să nu disperăm domnişoară şi să cercăm şi în alt loc, îi răspunsei de-asemenea silit, călcând spre ea mai apăsât, cercând încă să văd dacă pantofii au cheful să scărtaie. Ştiu eu mai departe un hotel unde se poate găsi şi chiar acolo mă îndreptam. Aici am intrat fără nădejde.

Aveam speranţa vagă că mă voi împrieteni cu ea şi vom găsi o cameră fie că vom umbla toată noaptea, iar când o fi la plată să fac în aşa fel, încât să plătească ea şi eu tot sfânt să rămân. Deodată, împrejurară în care ne aflam îmi sugeră ideea că succesul e sigur şi încurajai mă oprii locului. Gândii că nu e nevoie să umblu prea mult împrejurul ei şi după ce mă uitai o clipă la ea, îndemnând-o dezinteresat cu privirea să mă urmeze, pornii spre uşă, prefăcându-mă grăbit, întorcându-i cu aceasta şi cu spatele. Înainte de a eşi, mă aplecai să examinez şireturile pantofilor pentru ca s'o privesc pe sub cot, ce face. Mare satisfacţie am avut când o văzui lângă mine gata să mă urmeze şi numai decît aflându-mă afară, dădui drumul la vorbă cum se obişnuşte în asemenea momente. Pledam disperat să-i devin simpativ, căci pe faţa ei, mai citisem şi o curiozitate cu care ne uităm la o broască testoasă. Dacă nu aşi fi avut nevoie de ea, repede aş fi terminat dar trebuia să o las înainte regină şi să rămân bufon. În distanţele dintre lumini unde era mai mult întuneric decât lumină şi unde aproape nu se distingeam trăsăturile feţelor, eu eram mai natural, mai sincer şi simţeam că cuvintele prind, plac, iar ea îmi răspundea mai cu drag. Chiar odată, la lumina unui far de automobil care o lumină un scurt timp, mă surprinse sinceritatea şi lunăţatea de pe chipul ei; mă impresionă adânc. Atunci am simţit cât de fericit aş fi când m'ar iubi o femeie frumoasă.

Înainte, mândria, ironia şi răutatea îi mişcau muschii feţei în diferite forme îi tremurau nervos sprâncenele şi o dădeau pleoapelor o clipire deasă, vie şi parcă scăpărătoare, iar altă dată cu totul dimpotrivă: ele rămăneau fixe, puţin întredeschise, nu arcurte ca de obicei, ci parcă în formă de triunghi, pe când sprâncenele se îndesau una în alta şi dădeau frunţii cute perpendiculare. Acum întreaga ei faţă era simplă, senină şi blândă, parcă fără mişcare, aşa cum ar dormi. Părea o fotografie. Din ochii care priveau limpede şi liniştiţi, parcă naiv, se revărsa pe obraji curaţi lumina unei bunătaţi care îi albea mai mult, îi făcea mai dulci şi te îndemna să-i sărutii suspinând. Rămăşi iarăşi în întunericul spălăcit, de culoarea unei stoffe negre eşite de soare, cuvintele mele vibrau muzical. În dreptul luminelor însă, pierdeam tot gustul „manevrei”, pentru că începeam să ne iscodim unul pe altul cu privirile, îngrijoraţi şi îndolnici.

Această neîncredere reciprocă ne zădăra pe amândoi şi tulbura vechile sentimente care de abia se lăsasera la fund ca o drojdie.

Pe nesimţite ne trezeam iarăşi duşmanii de mai înainte.

Ştia că privirile ei îmi pierd îndrăzneala, care pesemne o jigăna şi mă pirona mereu cu ele, făcându-mă să vorbesc pieptului ei, umerilor, ori zidurilor străzii.

Ajunsesem să o iau de braţ. Aceasta o necăjia, o umilea prea mult, dar nu avea ce face, căci ajunsesem pe nesimţite

la acest punct. Obosit cum eram, aceste sforţări îmi dădură o febră care se accentua tot mai mult. Cu cât trecea mai mult timpul în tovărăşia ei cu atât îmi era mai nesuferită. Imi ziceam în gând că nu voi iubi niciodată în viaţa mea o femeie frumoasă. Necăjindu-mă prea tare, ajunsesem să o urăsc precum uram un duşman de moarte şi ne priveam dela un timp, cu aceeaşi ură cu care se privesc doi duelişti.

Cum mergeam braţ la braţ, eram ca doi încăeraţi gata de bătaie, nu să se mângâie, să se iubească. Luminile ne arătau din ce în ce mai inverşunaţi. Inchipuindu-mi că mi-a prins slăbiciunea mă încăpăţâna să rezist privirilor ei şi la o lumină o privii întâi în ochii fără a-i pleca. Ea râse încudată şi dispreţuitoare după ce se uită un timp liniştită, apoi luă ochii dintr'ai mei, mândră şi plictisită. O smucii de braţ, parcă voind să-l rup şi-i spusei surâzând, întrebuiţând toate puterile talentului meu:

— Cât de dulce eşti.

Vedea că-mi bat joc acum pe faţă. Se prefăcu şi ea că surâde, dar atât de prost, atât de fals. Îi vorbeam ca unei midinete. După spusese ei venise din provincie pentru o afacere urgentă, dar după deducţiile mele, toate vorbele ei erau născociri mincinoase. Faptul că nu-mi mai face nici, cald, nici rece şi că timiditatea mea dinainte s'a prefăcut în batjocură, o necăji într'atât încât se posomori. Nici acel râs chirăit şi acru nu măi putea scoate. Frumuseţea ei zbuciumată de mâhnire, mi se păru tot atât de plăcută ca atunci când o luminase farul de automobil. Simţii în vre'o câteva rânduri că braţul vrea să iasă din încătusarea mea, dar eu îl reţinui pocăit, cu sufletul înmuat. Privea când în pământ, când înaintea ei, la mine însă nici odată, de parcă ar fi căzut în timiditatea din care eşisem eu şi în ochii îi strălucea o duioşie, stărnită parcă de amintiri. Toată batjocura mea fugi şi o strănsei cu dragoste de braţ, dar ea aproape se smuci de lângă mine şi o luă repede înainte. Reprosul cald, prietenesc mi-o făcu şi mai simpativă şi grăbii şi eu pasul, împăciuitor, ştergându-mi sudorile de pe frunte cu mâinile ferbişti.

Intrăram la două hoteluri degeaba, când la al treilea, unul ordinar şi jigod de lucrători, găsirăm o singură cameră. După câteva mici mofturi primi în silă să doară cu mine. Mă aşteptam ca purtările mele prietenoase s'o îndulcească mai mult, dar îi readuse sila şi dispreţul de mai înainte.

Când fu la plată, ea tocmai urca scările. Îi făcui semn să vie şi ea cobori mirată. Când îi explicai că nu am de cât... „bancnote” mari, pricepu numai decât siretenia mea şi întepenită locului nu-i venea să creadă. Aceasta însă o înveseli, o satisfăcu şi dădu drumul la toată mânia:

— Păi nici eu n'am mărunte şi dacă plătesc ce nevoie am să te iau şi pe dumneata ca bagaj, tăe în carne vie ea.

Mânia şi cruzimea cuvintelor ei parcă mă înduioşă însă. Nu mă aşteptam să văd atâta răutate în aceia căreia îi gustasem faţa de două ori cu atâta plăcere, în aceia care presimeam că-mi va primi sărutul; ba încă mi-l şi va înapoia. Cu oarecare emoţie şi moliciune îngânai plin de părere de rău, surprins:

— Dar cum, până acum nici nu dădeai de bănuţ că eşti o femeie care se vinde?

Ea roşi toată şi începu să tremure. Sa-

tisfacţia stranie, veselia şi cruzimă fugiră. În ochii ei mi se păru că resc emoţia şi plânsul. Cu buzele care păreau de convulsiuni nu de te, bălbăi:

— Ce te face să vorbeşti astfel?

— Auzi?! exclamai crud, pe s'o văd cu lacrimi, umilită pe dreptu pentru ca să-mi potolesc jignirea.

— Cine caută să i se plătească şi altele, dacă nu o prostituată?

Ea îmi pricepu intenţia pe semnele ochii ei mi se păruă că încetează aşi spori umezirea. Ripostă, privind rece, cu ochii parcă uscaţi de feţeala mândriei:

— Altele?! Care altele? Tă-acur cerui ceva?

— Nu, dar cu siguranţă mi-ai fi Nici pentru cameră nu mi-ai spus început, continuaî mai cu tărie, în acelaş timp părerea de rău cu ne certăm, mama într'o criză de. Eşti cocotă fină fetiţă; oare e c tînţă să te culci în bârlogul asta?

Ea fugi aiurită pe scări, apoi s'brusc ne ştiind ce să facă, cum puşcată de un gând puternic, ori d'unul.

Mişcarea aceasta mă surprinse aşteptam mai degrabă să fiu ratat brutal, cum au obicei femeile noapte când urăsc şi sunt scoase răbdări. Convins că e cinstită ştiam cum să repar. Fără să şti trebue să fac, alergai sus pe scări oprii în faţa ei. Am vrut să-i sărut nile, dar nu eram singuri; pe un se păru teatral, ridicol. Mă uitai la ei senin, renunţând a-i vorbi cu nici măcar cu mimica, ci numai cu. Nu privii însă mult, căci două palme nară ascuţit de obrajii mei. Numai simţi aceiaş senzaţie care am avea că ne-am așeza cu faţa deasupra un giri cu grăsimă de pe plită, care stră mărunt. Usturimea înţepăturilor a ace în obraji nu era însă mai mă aceia a inimii care se smunceşte să băerile, cum se smunceşte un câin tărătat să rupă lanţul. Îi auzeam lătratul îndârjit şi sângele îmi pe la urechi. Dacă aş fi fost mi benzină şi aprins cu un chibrit, că m'aş fi simţit mai bine. Palmă chiar mi se păruă izbucnirea p flăcări.

— Eşi afară, o auzii şuerând.

Portarul, care eşise din ghişea zând, se posomori la vederea agri şi alergă spre mine, apucându-mi braţ. Se obosise zadarnic însă. Nici car nu m'am gândit să răspund la

— Domnule, continuaî ea să sue căt costă această cameră, plătesc pe domnul la locul lui şi dă-mi chei ridicat capul. Nu ştiu cum m'oi fi la ea, dar privirile-i roşii care pe focoase să mă şintuiască, încetul cetul se mai stinseră, apoi mă p şi alunecară pe pereţi. Ajuns afară venea să rād şi să sfarm ceva.

zbătuau arterele pe tample ca ni me tăiate. Febră îmi dădea ameş greaţă. Eram atât de moleşit încă deam că dacă mă voi așeza jos, rele-mi de lemn nu mă vor mai a mă scol şi voi adormi pentru tot. După un timp auzii în spatele m cineva care aleargă.

Crezui că e ea şi mă aşteptam apucat de braţ, oprit pe loc şi r iert.

Era însă un sergent de stradă.

Şi de atunci, niciodată nu am cuit echilibristică de aceasta, cu p de lemn şi mai cu seamă fără un

p o e z i e

GEORGE GREGORIAN

ALBUMUL DE PĂMÂNT

Această vale ce'n tăcere s'a 'mpânzită
E un album familiar cu mii și mii
De veștede fotografii
Inchise'n scoarțe verzi de infinit.

Sub lezezi și-afumatele troițe
Ce plumbuesc tezaurul de foi
În vraful răsoit de-adâncuri noi
Sunt pagini dupe pagini cu-adormiși.

Bătrâni cu barba trasă lung pe piept,
Bătrâne subțiate înțelept,
Fecioare, o penumbră în beteală,
Copii cu fața mică și-anii mici.
Flăcăi cu mâini de ceară în panglici,
Părinți și fii, sfârșiți pe-o nicovală,
Surori și frați ce-au supt aceeași lună.
Îndrăgostiți ce-au stins de mult sărutul.
Robi grei și regi mărunți cât așternutul.
Deapururi împreună,
Toți împăcați, întinși sub un răsad,
În strimtul lor chenar de brad.

Sub zări, cu brațe 'ntinse pe văpae,
Ei au venit pe-un drum de curcubeu
Din malul ca o biblie de greu
Și s'au întors în maluri ca o ploae.

Inchiși de veci în zâmbetul profund
Sub care-au coborît cu fața'n sus,
Atât mai știm de ei, că'n veci s'au dus
Că bezna-i toarnă'n pâlnii fără fund.

Lăcaș uitat! Stă gândul frânt... și dur
Nedumerit în hăul de uciși...
De ce pe cruce e-atâta luminis? **dur**
De ce foșnesc tăcerile 'nprejur?

În iarba larg crescută peste ei
Ce nou fior mai poate-acum să treacă?
De ce un fir pe altul se apleacă.
Se'mbrățișează două, câte trei,
Și-și trec luciri de ochi în vis luciți?
Și'n asfințitul tras în jar de zări
De ce sunt toat-un tremur și o goană.
Din scrumu-adânc al veciniceii pierzări
Siluetând iluminări
Pe'ntinderea cu zâmbet de icoană?
O, iarh'aceasta deasă de-o priviți!
În miile de fire, sunt tot ei.
Amestecați, de nimeni nezăriți.
Răsaduri noi ce'nving mereu genuna
Și tot spre cer întotdeauna!

RAINER MARIA RILKE

DIN STUNDENBUCH

Și inima-mi îți e soție
Este ca șnurul Noemiei, precum Ruth.
Ea ziua 'mprejmue grămada ta de snopi
precum o slujnică ce rosturi mari slujește.

Dar sara ca sporește 'mbelsugat,
Se spală și se 'mpodobeste
Și atunci când totul odihnește, e în preajma ta
Și vine la picioare de ți se așterne.

Și de-o întrebi la miez de noapte îți răspunde
cu mare simplitate: sunt Ruth eu, slujnica
întinde aripele peste roaba ta,
tu ești stăpânul.

Și-ți doarme inima-mi până la ziuă
lângă picioare, caldă de sângele tău
Și ca o soață îți e dânsa, și-i ca Ruth.

CAMIL BALTAZAR

ARTUR ENAȘESCU

SONATA LUNEI

O! lună, ce-mi presuri seninul pe gene
În ore târzii,
Când, simt pe deasupra-mi, un zbor de sylene,
În danț de stihii,
Când, palida-ți frunte cu-a mea se'mpreună,
O lună!
Din două vie gânduri făcând o enunță,
Eternă!
Când, cerul molatic și-albastru e-o pernă,
Cu fulgi argintii,
Zburdând fără'alîn și zglobiu prin văzduhuri,
Cu sute și mii,
Și veștede frunze din miticul laur
Ecouri târzii,
A moartelor vremuri, fantastice duhuri.
În holbure cad peste lyra-mi de aur
Acum inutile;
Când ochi-mi se 'nchid peste galbene file
...O! lună, ce-mi presuri, seninul pe gene...

PETRE DINU

S E A R A

Seara cerne tainic scrumul zilei moarte,
Scântei de foc se sting pe zare departe,
Albastru tremurat luceafărul răsare,
Lătrat îndepărtat, târziu, în neguri moare.

Falduri de umbre prinse în cuie de stele,
Cu ciucuri viorii de lună ca mărgele,
Învăluie somnul despletit în noapte,
Muit în aroma lanurilor coapte.

Doar vântul visător mai tremură subt boltă
Prin firele de raze, coarde de vioară
Sublil arcuș palidă melodie ce'nfloră
Tăcerea, ce'n lumina lunii pălpăie învo

in stranamitate

HEINRRICH MANN

Dela „Supusul“ la „Mama Maria“

În 1914, pe pragul izbucnirii războiului mondial, tiparul trebuia să dea la lumină, la Berlin, romanul „Supusul“ (Der Untertan) al lui Heinrich Mann. Cenzura instituită odată cu izbucnirea războiului a împiedecat apariția cărții care nu a eșit decât în 1918, odată cu căderea imperiului și izbucnirea revoluției. Succesul i-a fost formidabil. Firesc lucru, căci „Supusul“ e cel mai teribil pamflet în contra burghezului german din epoca lui Wilhelm II care, incapabil de viață autentică, nul, laș, își făcuse din împărat un idol, îl imita în gesturi, cuvinte, atitudini, își făcea murdăriile cari îi aduceau bogăție la adăpostul frazelor patriotarde, ajungea notorietate, respectat, și temut în orașul său, grație șantajelor, josițiilor, crimelor comise toate în numele vreunui „principiu superior“ exprimat de împăratul său într'un discurs, sau lansat de el însuși, publicat în ziare, și atribuit stăpânului suprem.

„Supusul“ au urmat încă două romane: „Săracii“ (Die Armen) și „Capul“ (Der Kopf), întâiul, tabloul proletariatu-lui german din epoca wilhelmină, al doilea al claselor conducătoare, al celor „de sus“. Împreună cu „Supusul“ ele formează trilogia „Imperiului“.

Nota satirică violentă care domină mai ales în „Supusul“ și „Capul“ nu ia acestor romane însușirea de autentice tablouri sociale. Căci Heinrich Mann, nu deformează propriu zis prin satiră lui, ci mai mult prin concentrarea tuturor păcatelor unei clase sociale dintr'o epocă în foarte puține figuri centrale, dă acestor păcate un formidabil relief, neapărat necesar pentru a face pe cititor să ia parte la indignarea autorului înaintea celor ce vede și descrie — căci desigur, Heinrich Mann ia atitudine în fața eroilor săi, și e departe, vrea să fie departe de principiul „artei pentru artă“.

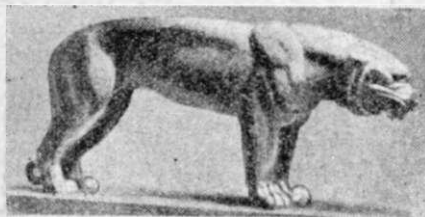
Acum în urmă, Heinrich Mann a dăruit lumii și romanul societății germane post-belice. În „Mama Maria“ găsim pe cei mai caracteristici reprezentanți ai acestei societăți, turbure, frământată, complex alcătuită, nici pe departe lămurită în multiplicitatea aspectelor și a tendințelor sale. Găsim, în „Mama Maria“ pe cei rămași în urmă, pe neadaptabili la viața nouă, cari când încearcă să i se adapteze se prăbușesc cu totul. Găsim pe profitorii nouilor situații, de fapt juissorii și lipsiții de scrupule din totdeauna, nemiloșii exploataitori ai desorientărei, desrădăcinărei

bătrânilor ca și ai lipsei de experiență a tinerilor — găsim în sfârșit pe chiar acești tineri, mai avântați spre viitor, mai calzi mai pasionați, mai nebuni în dorințele, visele lor mai sbuciumați, mai încercați în frământările lor ca niciodată. Și toate personagiile, îndeosebi tinerii, prezentate în situațion, puse în conflicte ce țin aproape de ireal, de fantastic. „Începe ca un basm“ spune unul dintre personajii, pe pragul izbucnirii conflictului principal. Basm. fantasmagoric e întreaga viață nouă — e ceea ce vrea și reușeste pe deplin să ne sugereze Heinrich Mann.

Dar „Mama Maria“ satisface cele mai diferite și mai largi pretenții. Din vâltoarea problemelor, conflictelor sociale, se desface și se impune interesului cititorului, fără a i-l slăbi totuși pentru acele probleme, figura „Mamei Maria“, halucinantă creațiune de complexitate psihologică, centrul irealului, fantasticului întâmplărilor, ba până la un punct și sintetizarea, aducerea la o ultimă și definitivă expresie a celor mai diferite, mai contradictorii, mai dușmane tendințe ale mediului social în care se mișcă. Poate deaceia interesul cititorului nu trebuie să se împartă: romanul psihologic completează pe cel social, organic crește unul din celălalt, formează un întreg indestructibil amândouă.

„Mama Maria“ a desarmat și pe ultimii cari, cu toate operele lui Mann și anterioare „Supusul“, nu vedeau, nu vroiau să vadă arta mare a scriitorului. Scena spovedaniei Mamei Maria din biserică Sf. Hedwiga e considerată unanim ca cea mai formidabilă pagină a literaturii germane moderne.

Prin ultimul său roman, Heinrich Mann s'a ridicat la culmea la care numai cei mari de tot, cei aleși ajung, unde cele mai diverse aspirații, cerințe intelectuale și sufletești se întâlnesc, unde toți, fără deosebire, ne aducem prinoșul de admirație și recunoștință miracolului geniului creator.

GUSTAVE FLAUBERT ET SES AMIS
de Antoine Albalat. — Autorizat de
mașii marelui scriitor, d. Albalat
luat sarcina de-a ne desvălui raportul
lui Flaubert cu contemporanii săi p
teni. Cartea e interesantă.

Aflăm de-acolo amănunte intime
pra vieții autorului „Doamnei Bovary“
și mai aflăm un lucru cu deosebire
terasant:

Scriitorul care ura prostia burgheză
cu pasiune, era un om bun, un om în
deamna atent la o suferință.

Mai aflăm, că cu toată deosebirea
principii artistice dintre el și Zola,
erau foarte buni prieteni și d-na Zola
povestește că de câteori venea Flaubert
la dăușii, autorul lui „Nana“ se înclina
cu el în cabinet unde avea lungi
vorburi. Se stăteau reciproc și își trimiteau
cărțile unul altuia, cu cele mai
duroase dedicații.

Flaubert a numărat printre prietenii
săi pe Bouilhet, Gautier, Champfleury,
Goncourt, Saint-Beuve, Michelet, H. de
Taine, Fromentin, Bauvillle, Maupassant,
Jules Lemaitre, Hérédia, etc.

Jules Lemaitre și Maupassant au avut
pentru marele scriitor o admirație
nitată și ascultau de sfaturile lui,
guliți.

MOARTEA LUI BLASCO IBANEZ

S'a stins în vila sa de pe Riviera, marele
romancier spaniol Blasco Ibanez în
vârsta de 61 de ani. Nu mulți scriitori
din zilele noastre au cunoscut imensa
popularitate a acestui romancier, a
rui operă se află tradusă în mai toate
limbile europene. Pentru cei ce nu cunosc
Spania din călătorii îndelungate și
proprii, romanele lui Blasco Ibanez con-
stitue breviarul moravurilor, mediului
vieții spaniole. E adevărat, trebuie
menționăm că tocmai cunoscătorii vi-
spaniole contestă frescelor lui Ibanez
veracitatea. Dar nimeni nu se poate
trage narațiunea lui Ibanez în sine,
totdeauna plină de viață, de mișcare,
intensitate dramatică. Aceste însușiri
romanelor sale au și făcut ca cele
celebre, mai bune dintre ele să fie
mate și să constituie triumfuri cinemato-
grafice: „Arenele însângerate“, „Mare
Nostrum“, „Cei patru cavaleri ai
calipsului“, „Torrentul“, etc.

Blasco Ibanez însuși era un cinea-
sionat iubitor al cinematografului, și
villa sa dela Menton, avea o sală specia-
de cinematograf, cu instalațiuni com-
plete, unde proiecta pentru sine și pentru
trii prieteni filmele după romanele și
cum și altele achiziționate dela ca-
producătoare, și cari rămăneau proprie-
tatea lui. Dealtfel romanele sale filmate
proceata în lumea întreagă i-au adu-
înfloritoare stare materială care-i
măte să ducă o viață princiară dela
de țara al cărei reprezentant autentic
socotea, și al cărei dictator îl exilase

critica literara

ANA LUCA:
Prin fumul
Calumetului

Autorul își inchiagă romanul în jurul unei hotărâte ideologii. Nu vom încerca să vedem a ei din pricină că am desfigura-o. D-na Ana Luca a desfășurat-o de-a lungul unui întreg roman, cu dragoste, cu adâncime, dar mai ales cu simț artistic. Personagiile domniei sale nu și debitează ideologia ei și-o trăesc. Drama începe normal, din ciocnirea împrejurărilor circumstanțiale și individuale, cu acelea covârșitoare, din afară. Se ridică însă repede la proporții simbolice. Un oarecare Mihai Vlades, tânăr, frumos până la absurd, sensibil „a rebours” față de această frumusețe care-i aduce succese ușoare, și care-i înăbușea ființa lui morală, sfârșește, totuși, prin a ceaia, ațingând la căsătorie, dragostei unei Mira Cosmintzki, Mihai Vlades are, astfel, senul că acceptă tacit întăietatea frumuseții lui vrăjitoarești asupra ființei lui lăuntrice; Mira, soția lui acum, nu renunțase o clipă la prerogativele ei de stăpânitoare a acestei minunate străluciri fizice a soțului ei.

Mihai Vlades, însă, nu renunțase de cât aparent la visul lui de a-și răscumpara frumusețea printr-o faptă altfel cărbătească. Și războiul a fost prilejul căutat. Tânărul soț se duce voluntar pe front. Hotărârea lui nu ține seamă nici de dragostea soției sale, nici de durerea mamei sale, nici de sfaturile prietenești ale avocatului Rucăreanu. Pe front însă își găsește răsplata vanității lui. Se înapoiază estropiat. Mama sa murise, între timp, iar soția lui sfârșește prin a se prăbuși sub durerea de a și fi pierdut tovarășul strălucitor de mai înainte, pentru a se trezi alături de imaginea desfigurată a unei sterile vanități.

Doamna Ana Luca, în pagini de pregnantă analiză, a urmărit procesul acesta de descompunere sufletească, a personajelor domniei sale, din clipa când, fiecare, plecând dela starea de faptă conturării ființei sale și a așezării ei, începe să frământa năzuinți și doruri menite să se rezolve în conflicte dureroase, și în drame. Mira Cosmintzki, dealungul drumului ei până să ajungă doamna Vlades, reprezintă o întreagă gamă sufletească de timiditate și de instincte agresive, de abilitate feminină și de primitivă voință de captivare, cu care învaluc discret la început, dar irezistibil, la un moment dat, și înăbușe ostilitatea, șovăiala, sau numai neliniștea, lui Mihai. Mihai e, deopotrivă, disecat în toate culele lui sufletești, de la revolta pe care o simte de câte ori se știe admirat, în frumusețea lui, de către o femeie, și până

la îngăduința dela început și bucuria de mai apoi, de-a se vedea treptat înlăunțuit de dragostea Mirei; după aceea când, apoi, își regăsește preocuparea lui de a se simți bărbat, plecând la război, și, în sfârșit, când mutilat, se înapoiază acasă pentru a vedea cât de necesară i-ar fi acum frumusețea pe care a pierdut-o până a-și înspăimânta soția sub noua lui înfățișare, totul formează un dureros material de umanitate vie, și de caldă înțelegere a sufletului.

Autorul nu a plecat la voia întâmplărei. Ideologia sa formează drumul dela care viețea nu se poate abate fără primejdie, și fără dramatice ciocniri.

Fatalitatea acestei omeniri din cadrul romanului d-nei Ana Luca este, astfel, înfățișarea morală cu care autoarea vede viața, roiiu asigurat ei, intelectualicește, și sufletește, și de care, deosebitele temperamente care mișcă infractur de-a lungul acestei opere, se izbesc ca niște corăbii în stânci, pe furtună. Și această infracție e de sorginte lăuntrică. Personajele, adică, nu-și trăesc, prin această, mai puțin viața lor interioară, ca și cea exterioară, și nu vegetează, în pământul gras al personalității lor date, o mai puțin normală, proaspătă și reală viață.

Atât Mira Cosmintzki, cât și bărbatul ei, Mihai Vlades, sunt personaje cu o rar de reală viață. Un oarecare Rucăreanu, apoi, triumfător prin resemnare pe linia aceleiași ideologii care sfarmă pe ceilalți eroi ai romanului, trăește, estet în felul lui, ironic cu bună voință și bine-voitor cu usoară ironie; cu prietenie și caldă bunăvoință, își conturează silueta dealungul romanului ca un fel de zeu tutelar în norii propriei sale discrețiuni. Tot așa de viu însă ca și restul personajilor, prin împletirea dibace a intelectualității lui prompte, pe fondul unei foarte omenesti simțiri, pare că strânge și conduce acțiunea spre o finalitate sigură de catastrofă cu dibăcia unui imblânzitor de fiare în arena soartei.

Personagiile d-nei Ana Luca, totuși, se străduesc cu toatele spre o himeică fericire și, dacă nu ajung, aceasta se datorește, poate, neputinței lor de a se conforma ei. Căci toți, dela început încă, par a se învărti în jurul ei. Este, când unul întinde mâna spre trandafirul din vază, în mimoza de lângă el, și când pune la loc, scofându-și-l din deget, inelul, strălucește, vie, în rubinele sau în perla din el. Doamna Ana Luca ne impune astfel, fără teorii, emotiv, practica ideologiei sale față de personajele domniei sale. Și este, de sigur, suprema calitate a romancierului înăscut.

Simțul naturii, apoi, este încă o însușire de preț a romanului acesta. D-na Ana Luca știe să vadă diferențiat, și cu frăgezime, totdeauna, un colț de natură. Iarba, apa, copacul, soarele, noaptea, mirosurile, sunt, pentru autoare, nu simple pretexte de odihnă presărate dealungul acțiunii, ci adevărate reactive sufletești și intelectuale, pentru personajele domniei sale. Poate, chiar că de aici pleacă, prin deviație și caracterul epizodic al unor din paginile romanului care, dacă pot destăinui însușiri de aqua-forte și sunt, ca atare, prețioase,

cum observa d-nul Perpessiciuss, nu e mai puțin adevărat că în economia strictă a romanului, nu-și îndreptățește existența de cât foarte relativ.

Fabula titlului se rezolvă la urmă. Rucăreanu pornește cu Mira, însănoșită, spre orizonturi noi, lăsând în urmă, pe cheul Constanței, pe Mihai apăsător și, poate, sfărmat de povara vanității care, împingându-l să renunțe la realitatea lui efectivă, pentru himera unei năzuinți străine destinului său, îl separase, fără leac, de Mira. Vaporul pornește, astfel, în larg, ducând cu el pe Rucăreanu, înțelept, melancolic și înțelegător și pe Mira convalescentă din trecut de visul de groază al prăbușirii dragostei ei. Mihai privea aiurit depărtarea: „Vaporul se mișcă încet, și valurile mării „se izbeau de scoarța lui neagră. În lumina „roșiatică a apusului, marea părea că „exală un ușor abur luminos, ce se „vălăvășea nevăzut, mistic și liniștitor, ca „dintr'un uriaș calumet al păcii, învălind din ce în ce vaporul ce se depărta. Aiurit, Mihai îl privea depărtându-se, ducând pe bordul lui, într-o strălucitoare lămină albă, o ființă supra-pământască, un non Messia, un Maniuh „universal, venit să cuprindă într-o „mână toate drapelile și să le frângă pe unașul lui genuchi”.

N. DAVIDESCU

NOTE BIBLIOGRAFICE

A apărut No. 81 din „Viața Literară” închinat lui I. Al. Brătescu-Voinești. Găsim diferite articole omagiale scrise de Liviu Rebreanu și G. Călinescu și un vechi și reușit portret făcut de regretatul P. Lăcusteanu în „Flacăra”.

D-l I. Valerian a luat un amplu interviu sărbătoritului. În restul numărului mai găsim versuri și proză de Pompiliu Constantinescu, F. Aderca, N. Șerbănescu, A. Cornea, Nicolai Liliev.

Un frumos succes de librărie continuă obține noul volum al d-lui I. Valerian intitulat: „STAMPE”. Lucrarea, care cuprinde multe bucăți inedite, este elegant ilustrată de pictorul V. Feodorof, după cuprinsul textului. Prețul unui exemplar lei 40.

„Ramuri” vechia publicație craioveană a d-lui C. Ș. Fagețel, își reia apariția regulată. O colaborare nouă și bogată face din această publicație, nu numai un interesant magazin literar, dar și un mijloc de orientare intelectuală a publicului cititor.

Primul număr va apare zilele acestea.

Va apare în curând volumul de poezii „Măna mea de praf” al d-lui G. Grigoriu, din care publicăm în numărul de față poezia „Albumul de pământ”.

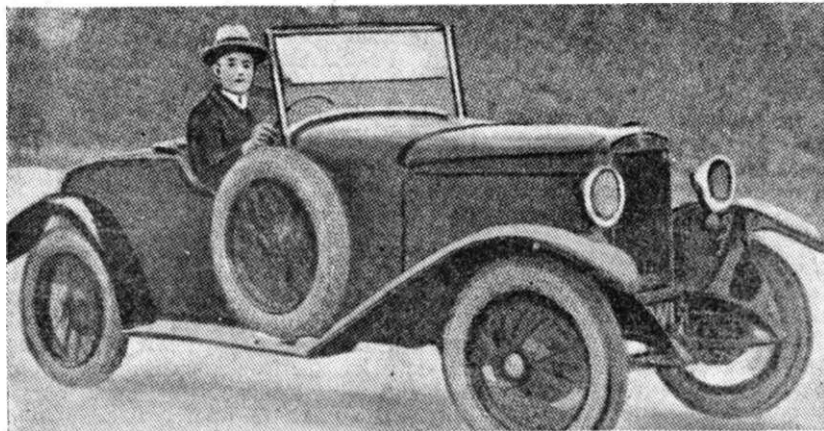
GOGU CONSTANTINESCU ȘI STRAINĂTATEA

Ar fi imposibil să publicăm aici studiile și articolele care s'au scris despre invențiile lui Gogu Constantinescu. Pagini întregi din L'Illustration, Je sais tout, La Nature cu numeroase clișee îi sunt închinată. Reviste engleze ca „She Sphere“ îl numesc „magician al mecanicii“, „geniu al științei aplicate“. Această revistă vorbind într'un lung și documentat articol despre motorul lui... îl descrie cu o minuțiozitate în care admirația țâșnește la fiecare cuvânt, ceea ce nu e puțin din partea unor oameni ca englezii, a căror minte rece și cumpănită nu se entuziasmează cu prea mare ușurință.

„Ceea ce uimește, spune autorul articolului, e mai ales simplitatea acestei minuni de tehnică. Acei cari veniseră să viziteze „Salonul automobilului“ fără altă ambiție decât de a vedea mecanisme frumos lustruite și splendide caroserii, s'au trezit deodată spectatori improvizați a unei noi și uimitoare demonstrații de laborator a fizicii aplicate, — un vodevil transformându-se într'o problemă de matematică înaltă“.

Și mai departe: „Iată o invenție cu adevărat revoluționară și demnă de atenția pe care a trebuit-o“.

O altă revistă: „Journal of the Royal Society of Arts“, care, după cum arată titlul, organul oficial al Academiei regale engleze, evnoscără lui Gogu Constantinescu un număr întreg (cel din Decembrie 1926) în care elogiile nu sunt precupețite. Numita revistă publică o dare de seamă a expunerii făcute de inventator în fața Consiliului Academiei regale precum și a discuției urmate între membrii prezenți asupra valorii și amănunțelor tehnice ale „automobilului...“. „La sfârșitul discuției președintele consiliului a votat o călduroasă moțiune de mulțumire d-lui Constantinescu pentru opera sa“.

GOGU CONSTANTINESCU

In automobilul cu schimbător de viteză automat.

Prof. ALBERT EINSTEIN
Celebru pentru lucrările despre relativitate

† **LORD KELVIN**
Mare fizician și instrumente de

† **LOR DLISTER**
Ale cărei lucrări au făcut posibilă chirurgia modernă

SIR OLIVER LODGE
Unul dintre cei mai mari oameni de știință

Onor. SIR CHARLES PARSONS
Ale cărei lucrări au făcut turbină cu aburi practicabilă

Prof. SIR THOMAS EDISON
Proeminent inventator în electricitate și

† **OL. WRIGHT**
Un pionier, cu fratele său Wilbur, al aviației

SIR ER. RUTHERFORD
Celebru inventator în activitate

Tabloul de deasupra a apărut de mult și e merit să reprezinte pe cei mai mari oameni de știință și cu explicațiile originale (le redăm pe cele originale).
E de remarcat că în tot tabloul sunt prezentați

ARCH OF PROGRESS

„Revista Imperială a Comerțului“ delică și ea a pagină compatriotului nostru intitulat :

„Figuri din lumea științei. Cariera meteorică a lui G. Constantinescu, marele inventator al epocii noastre :

„Nu credem să fie un nume mai bine cunoscut de marele public, în special cel care se ocupă cu chestiunile mecanice, ca al d-lui G. Constantinescu, faimosul care, dat la iveală acum doi ani, e privit ca cea mai revoluționară perfecționare ce s'a introdus vreodată la locomotive și automobile, precum și în transmisia puterii în industrie.

Născut în România în 1881, a fost naturalizat englez în 1916. Nu greșim spunând că el este unul din cei mai mari matematicieni ai timpului (tatăl său era profesor de matematică).

La cincisprezece ani se juca cu calculul diferențial și integral, — ceiace cere o mare capacitate.

La vârsta de 23 ani a terminat cu cele mai mari elogii Școala politehnică din București și a intrat ca funcționar la Ministerul lucrărilor publice, unde s'a ilustrat prin studiile și lucrările sale în beton armat. Grație lui acest nou fel de construcție s'a răspândit.

În timpul războiului, d. Constantinescu a devenit celebru prin minunata sa invenție care făcea ca toate gloanțele mitralierei de pe aeroplan să treacă printre aripile elicei ce se învârtea, fără să lovească vre-una.

Convertizorul, ultima sa invenție, a fost de asemenea concepută mai întâi pur matematiceste, calculele bazate pe cele din urmă ipoteze electronice. D. Constantinescu a dezvoltat teoria, că în materie electricitatea, mecanica hidraulică, armonia muzicală, etc., au aceeași bază matematică și ca atare se pot contopi într'o singură știință.

E greu de redat, chiar superficial, invenția sa. Ținem însă a arăta că prima sa născocire a făcut-o la vârsta de 12 ani : o mașină de inducție pentru scopuri muzicale. La 15 ani a inventat o mașină de calculat cu care se putea face orice fel de operații cu numere de câte 50 cifre“.

K. GRAHAM BELL
inventorul telefonului modern

THOMAS EDISON
Celebrul inventator și inginer

CONSTANTINESCU
inventator în motoare și aviație

Senatorul G. MARCONI
Pionierul Telegrafiei fără fir

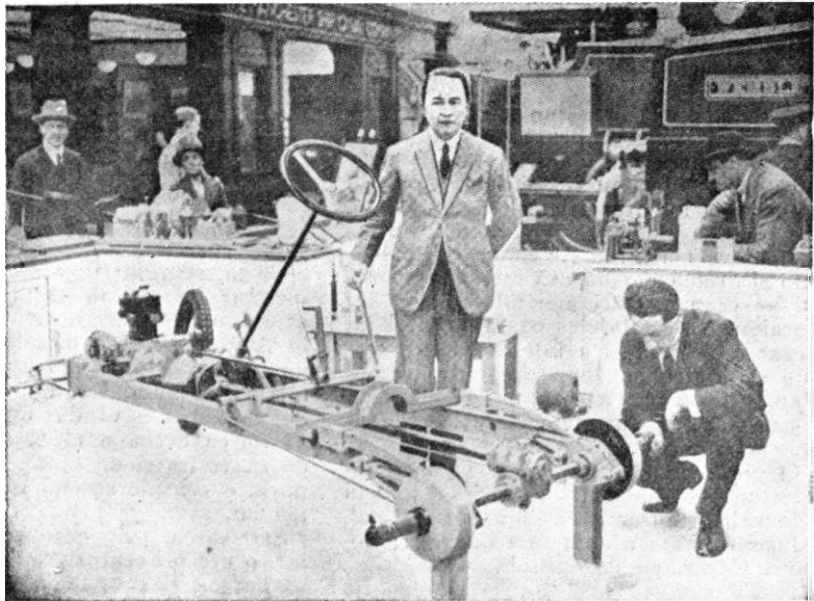
SIR DEWAR
descoperitor al heliului și hidrogenului

† SIR W. RAMSAI
Investigator în gazele rare și radio-activitate

D-na CURIE
A descoperit împreună cu soțul ei, radium-ul

SIR J. LARMOR
matematician și fizician

„Câteva pagini din marea revistă : „The Graphic“, acesta, pe care îi dăm în ordinea tabloului bine în tabloul nostru micșorat).
„Anglo-saxone cu excepția lui Marconi, D-na Curie, etc.“

GOGU CONSTANTINESCU (În expoziția dela Wembley).

CINEMATOGRAFUL

JUSTIFICARE

Tot mai mult filmul încetează de a fi în ochii publicului intelectual o simplă distracție pentru „popor“ fără legătură cu arta.

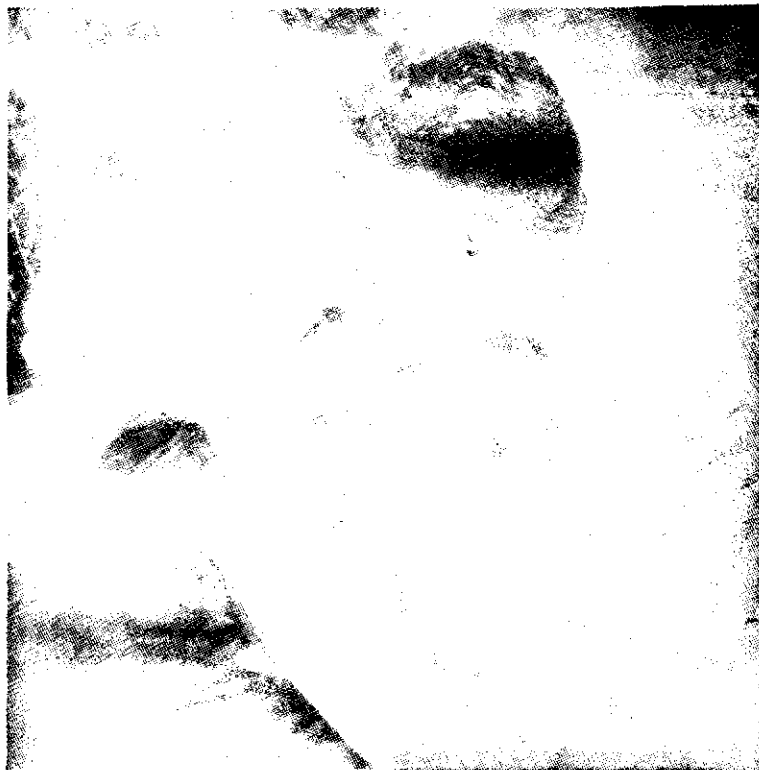
Azi, în centrele mari străine, filmele sunt discutate, comentate după criterii artistice, posibilitățile cinematografului, în viitor evaluate. Ba am început să avem și scoli, curente, ca în celelalte arte. A contribuit la aceasta cu mult, interesul pe care oameni celebri din alte domenii artistice l-au acordat dela o vreme filmului. În Franța mai cu seamă articolele despre cinematograful unor Antoine Frenet, Charles Dullin au deschis ochii altora desinteresate, disprețuitoare până atunci. Și ziarele mari, revistele literare au făcut loc cronicelor, discuțiilor în jurul „artei secolului al douăzecelea“.

Șiată de ce credem că o cronică a filmelor, își are locul și în revista aceasta, deocâți spre discutarea problemelor în legătură cu condițiile speciale ale spectacolului cinematografic la noi. Căci nu putem avea un moment pretențios de a influența producția filmelor. În țara celor americani, nici cronicarii străini nu pot încă avea asemenea vleeții. Și aici măcar nu ne facem iluzia că a putea decide de succesul sau înecsesul imediat al unui film aci la noi. De filmele se schimbă mai toate săptămânal, și într-o cronică cel mult săptămânală. Dar puncte de sprijin pentru orientarea publicului, pentru îndreptarea preferințelor, și la urmă a cerințelor sale putem să vom putea da. Dealtfel, cum nu și menționat mai sus, vom privi speciile cinematografice în întregime care lângă film în sine mai cuprind: apariția lui românească, prezentarea, jura, acompaniamentul muzical, elemente de loc neglijabile ce de multe ori decid de soarta filmului. În această direcție se pot mai mult sugera idei pentru îmbunătățiri necesare imediate.

UN FILM CARE A CAZUT LA NOI

„Mecanicul Generalei“, capodopera lui Buster Keaton, prezentată de cinematograful Odeon. Firește, filmul a fost vădit o săptămână, ca oricare „Noapte a nunții“ sau „Fecioară a Orientului“. Dar prin factura lui, filmul acesta ar fi trebuit neapărat să fie afișat centrului Capitalei trei patru săptămâni ca „Goana după aur“ a lui Chaplin sau „Variete-ul lui Dupont“. Că nu a fost așa, ține de motive multiple ce vom încerca să privim mai de aproape.

Există, înainte de toate, la noi, prejudecata împotriva filmului comic. Știu ce în cititorii pe buze acum: „Dar Chaplin, menționat de dumneata însuși mai sus?“ Desigur, Chaplin are succes astăzi la noi, nu numai la copii. Dar nu pentru că publicul care admiră pe Jacques Catelain ar pricepe esența artei lui Chaplin, ar fi emoționat artistic și omenește de un film al său. Ci pur și simplu pentru că admira și a „înțelege“ pe Chaplin a ajuns punct de onoare pentru snobi. Pentru că a făcut multă gălăgie în jurul ac-

Dintre filmele mari ce vom vedea în 1928, Anna Karenina se va așeza fără îndoială în primul plan cu interesul general mare cu seamă grație interpretei rolului titular. Greta Garbo, creatoarea extraordinară din Gosta Berling, Ulfa Durerii, Carnea Diabolică Odată mai mult, John Gilbert îi va fi partener.

torului-regisor american. Prea l-au literaturizat intelectualii francezi (ce reversul medaliei — căci desigur intelectualitatea a făcut mult bine artei filmului, dar și câte enormități n'a lansat, câte puncte de greutate n'a deplasat, câte confuzii n'a creat!) Prea au sărit cu toții când cu faimosul divorț. Căci iată dovada: Goana după aur a cunoscut succes mare la noi, când ziare, reviste broșuri, cărți luaseră pe Chaplin tocmai în antrepriză. Dar „Opinia publică“ desigur capodopera lui Chaplin film care a făcut școală, a creat curente a deschis noi și surprinzătoare perspective, prezentat și la noi, a trecut cu totul neobservat.

Buster Keaton nu a avut norocul publicității mari. Pentru cei de aci era clasat: clown pentru copii. Anul trecut, comedia sa „Malec Boxeur“ a avut succes la cinematograful Vlaicu înaintea unui public specific de localuri proaste și înaintea copiilor. Acum, Odeonul a anunțat: „Săptămâna râsului“: Mecanicul Generalei cu Malec. Au venit copii. Publicul specific dela Vlaicu nu calcă la Odeon. Sau dacă pentru Malec a călcat, a plecat plietisit. Deopotrivă și copiii. Săptămâna a fost (când ar fi trebuit să fie patru) Dar a Râsului nu a fost. Pur și simplu pentru că „Mecanicul Generalei“ nu e comedie.

Dar ce e? Dramă? Nici. Ci numai un film. Fără gimbușlucuri pentru copii, dar și fără patetisme sentimentale pentru fete lacrimogene. O poveste ce ține defantastic, dacă vrei, de fantasticul vieții de toate zilele, de minunățiile ce se așază în in-

tâmplări totuși banale, obișnuite. O goană pe o locomotivă e 3/4 din film Dar cum toate dar absolut toate posibilitățile unei urmăriri pe drumul de fier sunt până la fund exploitate! Cum nimic nu e neglijet, cum totul e pus în valoare, trăii! locomotiva devine ființă, ce ia parte la acțiune iar mecanicul simbol, simbol al tuturor acelor împinși de evenimente, de împrejurări, dar niciodată surprinși de ele, calmi, stăpâni pe sine, cu prezență de spirit, la locul lor în tot momentul, ascultând de legea necesității, eroi, fără să gândească, ai vieții de fiecare clipă, nu de tragedie patetizantă, nici de farsă absurdă.

Să menționăm ca două culmi de autentică poezie ale filmului: scena din noaptea, când logodnic și logodnică se găsesc fără să știe unul de altul, în țară și casă dușmană, despărțiți de o simplă ușă neînlocuită, și scena pornirii armatelor de sud la atac și victorie, trezind în spectator senzație și emoție muzicală, adăvărat final major de simfonie.

Tehnic, filmul e desăvârșit De extraordinară claritate în desfășurare de ultimă precizie fotografică, cu actori toți la locul lor în jurul incomparabilului Buster Keaton. Acesta semnează și pentru scenariu și regie. Definitiv se așază alături de Chaplin. (Noi personal Mecanicul Generalei ne-a plăcut, dacă se poate vorbi așa mai mult decât Goana după aur). Dar nu pentru snobi. Pentru aceștia va trebui să divorțeze mai întâiu. Și să abunde literatura proastă în jurul lui.

SIGURD

T e a t r u

cronica dramatică

TEATRUL NAȚIONAL

JULIU CEZAR de ENRICO CORRADINI

Cred că e pentru întâia dată când în țara noastră are loc reprezentarea unei piese străine ne jucate încă pe nici o scenă din lume. Autorul, una dintre cele mai strălucite figuri ale Italiei de acum, doctrinarul fascismului însuși a ținut să asiste la acest spectacol, și a apărut pe scenă chemat de public. Mussolini a felicitat telegrafic pe prietenul său și acesta i-a răspuns reînviindu-i vechile cuvinte de admirație.

E vorba deci de o premieră excepțională. Dacă până acum Iulius Cezar n'a fost jucat încă în Italia se pare că e și

din cauză că piesa cere o uriașă punere în scenă, pe care n'o pot face decât teatrele subvenționate. În Italia însă nu sunt teatre subvenționate. Poate că a mai contribuit la întârzierea reprezentării și faptul că piesa e lipsită de acțiune.

Ceeace e numai relativ adevărat.

Iuliu Cezar e lipsit de clasică intrigă, dar are o acțiune interioară. Conflictul se petrece în sufletul lui Iuliu Cezar.

Întâi între convingere și glasul conștiinței lui deoparte și impresia de slăbiciune și lipsă de interes pe care i-o provoacă oamenii. Aci e geneza dictaturii lui.

Conflict apoi între iubirea lui de părinte (căci crede că Brutus îi e fiu natural) și imperașivul datoriei lui de conducător. Actele unu și doi sunt, cu toată necesitatea lor dramatică prea lungi însă. Ele lungesc piesa peste răstimpul permis de tehnica teatrului. Ar putea fi condensate și drama umană din restul spectacolului ar câștiga. Căci meritul mare al lui Corradini e și că a înțeles că în sufletul lui Cezar e o dramă, n'a înțeles însă că trebuie s'o ridice cu limpezime în primul plan. Firește că nu e timpul pierdut, nu e nevoie decât de unele tăieturi și de unele mici adaosuri.

O piesă de atât de mare valoare intelectuală și omenească, merită această osteneală și nu ar avea decât de câștigat.

Interpretarea a avut în frunte un adevărat Cezar, pe d. Aristide Demetriad, care s'a resimțit însă fie de emoție, fie de oboseală unei boli recente, fie de lipsa de repetiții.

D. Romald Bulfinschi, N. Bălățeanu, G. Vracca, A. Athanasescu au alcătuit un frumos stat major al spectacolului. Unii

pentru, alții împotriva lui Cezar.

D-na Maria Filotti i-a adăugat prestigiul frumuseții sale.

Soare merită călduroase felicitări pentru partea tehnică brută a spectacolului. Cere o energie și o pasiune îndârjită realizarea unui ansamblu atât de formidabil (chiar dacă neglijezi uneori sensul textului).

Nu merită felicitări ceilalți care aveau datoria să organizeze spectacolul. Sala a fost rece, căci o parte din public era înmănușat și oficial, iar cealaltă parte se aștepta la o piesă cu intrigă de boulevard. Mai reală înțelegere a operei și omului, ar fi avut alt rezultat.

Camil Petrescu

TEATRUL REGINA MARIA

SOTUL IDEAL de OSCAR WILDE

Alegerea acestei piese determină o strălucită apreciere a conducătorilor teatrului „Regina Maria”.

În fața puhoiului de piese, în care personajele scoboară în amestecul țărâțat democratizant și gluma se împoimolește în echivoc, reprezentarea unei piese de înaltă și aristocratică ținută literară, așezată într'un cadru de cugetare selectă și într'o atmosferă de estetism, constituie desigur un impozant moment teatral.

Piesa e veche. Dar ce interesează vechimea, când impresiile adânci, mari nu le determină atât subiectul piesei, cât excepțional de alesele ținute ale personajilor și mai ales frumusețea dialogului.

Piesa e alcătuită pe linia moralei convenționale, — un șir de concesii adaptate necesităților de parvenire, înflorate de ambiții.

Un subsecretar de stat, — ajuns subsecretar de stat la 45 ani și această vârstă e considerată ca o excepție rară în Anglia, adică e prea timpurie pentru un om politic în Anglia, — are în trecutul său o pată. Când era secretarul unui ministru, a vândut un secret de stat. Vânzarea aceea a alcătuit primul fond de înavuțire și de ajungere. Acum e cineva, e considerat mai ales pentru cinstea lui.

Scrisoarea, prin care comunica secretul, o are o aventurieră. Aceasta vine cu scrisoarea și propune subsecretarului să i-o restituie, în schimbul sprijinirii în parlament a unei afaceri incorecte.

Soția subsecretarului află despre trecutul pătat al soțului ei. Atitudinea ei demnă, conștiința ei de înaltă morală,

sufletul ei de superbă mândrie pe omea moralității pure se frâng, căci, oare azi răsfrânge trecutul vinovat.

Un prieten al familiei subsecretarului repară situațiile. Scrisoarea amenințătoare e ruptă. Subsecretarul este din nou adorat pentru moralitatea lui. Ajunge ministru și d-na lui și-a uitat suferințele.

Morala convențională, rezultată din traiul freat de mizerii, ambiții, dorințele, umilirii, etc., a biruit.

Pozele rămân impresionante în teatru.

Admirabilă interpretare.

D-na Sturdza-Bulandra în rolul soției subsecretarului de stat a avut toată mândria impozantă, toată indignarea femeii de elită.

D-na Bulandra și-a adăugat încă un merit strălucire în seria rolurilor de comedie care rămân modele de comparație.

(O mică întrebare: Nu crede d-na Bulandra, că o Lady lipește altfel un pic de scrisoare, decât atingând cu vârful limbii, marginile plicului?).

Pentru d-na Marietta Sadoveanu, pe care sa aceasta a fost un fericit prilej de a arăta marile însușiri dramatice, desigur șurate într'o gamă liniștită, sobră, elegantă.

D-na Sadoveanu a jucat rolul aventurierii.

Foarte în rol, strălucit în atitudine, în trecut în ținută de prieten, d. Tudor Bulandra, în rolul prietenului, care salvat o familie de dezastrul amenințat al scrisorii compromițătoare.

Aceleași cuvinte bune despre căldura comunicativității d-lui Ion Manolescu.

Intr'un rol de bătrân, simpatic și plin de resce prin humor, d. Maximilian.

Și iarăși aprecieri foarte bune pentru d-ra Caller, care se desvoltă din ce în ce mai sigură.

Reprezentarea „Soțului ideal” aduce la adăugare de intelectuaitate și distincție.

Simți pe asistent că se muncește puțin reție din expresiile ironice și din afecțiunile autorului.

Dialogul are un impuls de cugetare și atitudinea artiștilor motivează examinarea unei probleme sufletești.

B. CECROPIDU

TEATRUL MARIETTA

UN CAINE CARE ADUCE

O piesă care nu merită să fie rezumată e minunat jucată, la Teatrul Mic de d. Iancovescu și d-nele Tanti Cutava și Nutzi Stănescu. Cel dintâi cu o măsurată accentuare a momentelor principale neașteptate, Tanti Cutava, pășind totuși puerile efecte pe care le deprinsese, vestind anecdote între prietene și imitându-și cunoscutele (și din această cauză delicioasă) iar Nutzi Stănescu uimind de nuanțată și precisă într'un rol de cățelă vișioasă.

C. P.

BANCHETUL D

Săptămâna „Brătescu-Voinești” s'a încheiat Sâmbătă, 28 Ianuarie, prin banchetul dat în sala de marmoră a hotelului Boulevard.

A fost masă foarte reușită, extrem de animată și cu momente de emoție.

Scriitorii au ținut să fie până la sfârșit consecvenți, adică nepunctuali. Au tot sosit unul câte unul până la ora 22. (C. F. R.). Se ajunsese la friptură, când d. G. Dimitriu, ministrul comunicațiilor, lua supă...

D-l Dimitriu e într'o vervă prodigioasă. Verva promite surprize, surâsul său satisface, impacă și invită la îndrăzneală.

Deaceia la ora zece când excelența sa și-a făcut apariția în sala banchetului, cu vorbele :

— Scuzați-mă pentru întârziere !

...Scriitorii i-au răspuns în cor :

— Nu-i nimic. Știm că ați venit cu trenul.

Alesul Dâmboviței a fost scriitor. A ținut în mod expres să fie taxat ca atare, căci în toastul ce a ridicat la șampanie, a spus între altele : „Eu, domnilor, am făcut în viața mea și versuri. O, fericire că nu mi se cunosc operele și pseudonimele sub care am scris”...

— Ba pardon, îl întrerupse d. I. A. Bassarabescu. Mai bine spune că ai fost și directorul unei reviste literare și că te iscăleai : Mugur...

D-l G. Dimitriu, demascat, a răs cel dintâi, ridicând în cinstea d-lui Bassarabescu paharul.

Banchetul a început într'o atmosferă cordială

Spiritualul Al. Cazaban, când i s'a servit Paupiette de merlan Cardinal, s'a aplecat spre scaunul lui Romulus Dianu și i-a spus destul de tare :

— Peștele ăsta o fi prins de Brătescu-Voinești ? Ar fi bine să nu-l mâncăm.

— Aș, nu se poate. Uite, mănâncă și d. Inculeț, ministrul sănătății publice...

-- Tocmai d'aia, completează altul...

D. dr. Costinescu, primarul Capitalei, siluetă de salon fără reproș, a ținut să anunțe în toastul său că în ultima șe-

dință a consiliului comunal s'a hotărât să se cedeze d-lui Brătescu-Voinești un loc de casă pe bulevardul Mărășești.

— Pe acolo se fac niște bălți când plouă... E sigur că prinzi pește chiar din pragul ușii, adaugă cu o privire de simpatie d. Al. Cazaban, întors către sărbătorit.

D. Inculeț reprezenta cu jovialitate Basarabia.

— Eu, domnilor, am învățat românește după unire... În Basarabia nu puteam citi și scrie decât cu litere chirilice... Dar pe Brătescu-Voinești îl citisem de mult. I-am citit odată o nuvelă : Privighetoarea... Ce frumoasă și duioasă !...

— „A citit-o azi în „Universul Literar”, se aude dintr'un colț al mesiei...

Si non e vero...

Și petrecerea urmează din ce în ce mai aprinsă. Ion Minulescu în mod excepțional și-a lăsat acasă ochelarii pe cari i-a înlocuit cu un monoclu de baga neagră. Doamna Filotti a plecat ca o ostatecă a artei, chiar la mijlocul mesei, la Teatrul Național, unde o aștepta „Iuliu Cezar”. Până la garderobă, a condus-o amabil d. Budurescu, secretar general la Interne

Un „pince-sans-rire” a fost d. Mihail Sadoveanu, care în tot timpul toastului s'a uitat malițios la conmeseni și a spus lucruri mângâietoare, ca acestea :

— Iubite Brătescu-Voinești, ai implinit șazeci de ani. Asta dovedește că sunt și unii scriitori cari apucă 60 ani...

— Se întâmplă ! Durează ! subliniază Mihail Sorbul.

Iar Sadoveanu continuă :

— Dar noi nu ne-am adunat ca să ne bucurăm de asta. E destul de trist lucru, să ai șazeci de ani !...

D. Liviu Rebreanu a citit sobru cret, o declarație. Era cel dintâi și s' venea !...

A ținut ministrul comunicațiilor spiritual. Și a reușit :

— Cu Brătescu-Voinești am citit Schopenhauer și pe amețitor de pr, dul Kant, la umbra mirositoare a din Fărgoviște, căci noi amândoi tem târgovișteni Am început prin ce avocatură la Târgoviște.

La această aserțiune, d. Radu D setti n'a uitat să precizeze în toast că „pe vremuri, avocații de Târg, erau ironizați fiindcă nu aveau mele necesare. „Avocat de Târg” însemna ceva așa, ca franțuzii baltă”...

Epigramistul a fost aplaudat.

Grijiliu, simțind că îl învâluie sim scriitorilor d. G. Dimitriu, a vrut pună în gardă.

— Ce-au să zică mâine majorită mai ales opoziția, când va afla că făcut literatură ?... O să se spun de-aia merg prost Căile Ferate Ro că de-aia „nu merge”. De aceea să fiți foarte discreți... Să nu spun nimeni, c-am fost și eu pe aici.

Ceece firește, s'a întâmplat mai. Duelul dintre d. Brătescu-Voin C. Dumitriu trebuie să fie cunoscut avut loc în tinerețea domniilor lor câmp al Târgoviștei. Dar fiindcă nul dintre rivalii politici de pe nu voia să facă pușcărie, ar fi de se închee lucrurile cât mai bine îmbrăcat în redingote, s'au un două cupele, au luat cu ei două pistoale și martori la discreție, au bat pe câmp... trei focuri de ră fără nici un rezultat și toată lumea fost mulțumită...

— Trei focuri fără rezultat... Aș întâmplă numai lui Cazaban la toare, a șoptit cineva....

Domnul doctor Costinescu, primarul Capitalei, face o mărturisire preț

CINEMATOGRAFUL

JUSTIFICARE

Tot mai mult filmul încetează de a fi în ochii publicului intelectual o simplă distracție pentru „popor“ fără legătură cu arta.

Azi, în centrele mari străine, filmele sunt discutate, comentate după criteriile artistice, posibilitățile cinematografului, în viitor evaluate. Ba am început să avem școli, curente, ca în celelalte arte. A contribuit la aceasta cu mult, interesul pe care oameni celebri din alte domenii artistice l-au acordat dela o vreme filmului. În Franța mai cu seamă articolele despre cinematograful unor Antoîne F. de Faure, Charles Dullin au deschis ochii multora desinteresate, disprețuitoare până atunci. Și ziarele mari, revistele literare au făcut loc cronicelor, discuțiilor în jurul „artei secolului al douăzecelea“.

Iată de ce credem că o cronică a filmelor, își are locul și în revista aceasta. În deosebi spre discutarea problemelor în legătură cu condițiunile speciale ale spectacolului cinematografic la noi. Căci în prezent avem un moment pretenziv de a influența producția filmelor. În țara celor americani, nici cronicarii străini nu pot încă avea asemenea veleități. Și aici măcar nu ne facem iluzia că a putea decide de succesul sau înfrângerea imediată a unui film aici la noi, unde filmele se schimbă mai toate săptămânal, și într-o cronică cel mult săptămânală. Dar puncte de sprijin pentru orientarea publicului, pentru îndreptarea referințelor, și la urmă a cerințelor sale credem că vom putea da. Dealtfel, cum am și menționat mai sus, vom privi spectacolul cinematografic în întregime care e lângă film în sine mai cuprinde apanajul lui românesc, prezentarea, jurea, acompaniamentul muzical, elemente de loc negliabile ce de multe ori scapă de soarta filmului. În această direcție se pot mai mult sugera idei pentru îmbunătățiri necesare imediate.

UN FILM CARE A CAZUT LA NOI

„Mecanicul Generalei“, capodopera lui Buster Keaton, prezentată de cinematograful Odeon. Fără îndoială, filmul a ținut locul o săptămână, ca oricare „Noapte a unții“ sau „Fecioară a Orientului“. Dar prin factura lui, filmul acesta ar fi trebuit neapărat să ție afișul centrului Capitalei trei patru săptămâni ca „Goana după aur“ a lui Chaplin sau „Variete-ul lui Dupont“. Că nu a fost așa, ține de cauze multiple ce vom încerca să privim mai de aproape.

Există, înainte de toate, la noi, prejudecata împotriva filmului comic. Știu ce în cântărilor pe buze acum: „Dar Chaplin, menționat de dumneata însuși mai sus?“ Desigur, Chaplin are succes astăzi la noi, nu numai la copii. Dar nu pentru că publicul care admiră pe Jacques Catelain pricepe esența artei lui Chaplin, ar fi emoționat artistic și omenesc de un film al său. Ci pur și simplu pentru că admira și a „înțelege“ pe Chaplin a ajuns punct de onoare pentru snobi. Pentru că s-a făcut multă gălăgie în jurul ac-

Dintre filmele mari ce vom vedea în 1928, Anna Karenina se va așeza fără îndoială în primul plan al interesului general mai cu seamă grație interpretei rolului titular. Greta Garbo, creatoarea extraordinară din Gosta Berling, Ulița Durerii, Carnea Diabolică. Odată mai mult, John Gilbert îi va fi partener.

torului-regisor american. Prea l-au literaturizat intelectualii francezi (e reversul medaliei — căci desigur intelectualitatea a făcut mult bine artei filmului, dar și câte enormități n'a lansat, câte puncte de greutate n'a deplasat, câte confuzii n'a creat!) Prea au sărit cu toții când cu faimosul divorț. Căci iată dovada: Goana după aur a cunoscut succes mare la noi, când ziare, reviste, broșuri, cărți luaseră pe Chaplin tocmai în antrepriză. Dar „Opinia publică“ desigur capodopera lui Chaplin film care a făcut școală, a creat curente a deschis noi și surprinzătoare perspective, prezentat și la noi, a trecut cu totul neobservat.

Buster Keaton nu a avut norocul publicității mari. Pentru cei de aci era clasat: clown pentru copii. Anul trecut, comedia sa „Malec Boxeur“ a avut succes la cinematograful Vlaicu înaintea unui public specific de localuri proaste și înaintea copiilor. Acum, Odeonul a anunțat: „Săptămâna râsului“: Mecanicul Generalei cu Malec. Au venit copiii. Publicul specific dela Vlaicu nu calcă la Odeon. Sau dacă pentru Malec a călcat, a plecat plictisit. Deopotrivă și copiii. Săptămână a fost (când ar fi trebuit să fie patru) Dar a Râsului nu a fost. Pur și simplu pentru că „Mecanicul Generalei“ nu e comedie.

Dar ce e? Dramă? Nici. Ci numai un film. Fără gimbușlucuri pentru copii, dar și fără patetisme sentimentale pentru fete lacrimogene. O poveste ce ține defantastic, dacă vreți, de fantasticul vieții de toate zilele, de minunățiile ce se ascund în în-

tâmplări totuși banale, obișnuite. O goană pe o locomotivă e 3/4 din film. Dar cum toate dar absolut toate posibilitățile unei urmări pe drumul de fier sunt până la fund exploatare! Cum nimic nu e neglijat, cum totul e pus în valoare, trăii! locomotiva devine ființă, ce ia parte la acțiune iar mecanicul simbol, simbol al tuturor acelor împinși de evenimente, de împrejurări, dar niciodată surprinși de ele, calm, stăpâni pe sine, cu prezență de spirit, la locul lor în tot momentul, ascultând de legea necesității, eroi, fără să gândească, ai vieții de fiecare clipă, nu de tragedie patetizantă, nici de farsă absurdă.

Să menționăm ca două culmi de autentică poezie ale filmului: scena din noaptea, când logodnic și logodnică se găsesc fără să știe unul de altul, în țară și casă dușmană, despărțiți de o simplă ușă neînlocuită, și scena pornirii armatelor de sud la atac și victorie, trezind în spectator senzație și emoție muzicală, adevărat final major de simfonie.

Tehnic, filmul e desăvârșit. De extraordinară claritate în desfășurare de ultimă precizie fotografică, cu actori toți la locul lor în jurul incomparabilului Buster Keaton. Acesta semnează și pentru scenariu și regie. Definitiv se așează alături de Chaplin. (Noi personal Mecanicul Generalei ne-a plăcut, dacă se poate vorbi așa mai mult decât Goana după aur). Dar nu pentru snobi. Pentru aceștia va trebui să divorțeze mai întâi. Și să abunde literatura proastă în jurul lui.

SIGURD

și așa...

LA BULEVARD

Pe când Brătescu-Voinesti se încerca în literatură, eu cântam, aveam voce...

— Și acum cântați, îl întrerupe din sală.

— Ne-am mai întâlnit în viață apoi, ca vânători, continuă oratorul. Brătescu ne-a trădat. El s'a apucat de pescuit. Mai am și eu vre-o doi ani și iau undița de coadă... Nu pot spune că nu-mi place balta...

— Te cred, răsare pe sub ochelari Diapu, de-aia Capitala e numai bălți și noroaic...

Simpatieul și spiritualul primar a răs cu poftă.

Toată lumea are în față câte un pahar cu șampanie. E drept însă că stau dela începutul mesei mereu pline.

C. Ardeleanu, autorul romanului „Diplomatul, Tăbăcarul și Actrița”, are trei.

D. Traucu-Iași, roșu ca un sovietau cu o floare roșie brezată și cărnoasă la butomera fracului maltratat de volumul du-

misale „potrivit”, are o răfuială cu d. G. Dimitriu. Toastul său începe așa :

— Cum rămâne, domnule Dimitriu, cu cele două definiții ale politicii pe cari mi le-ai scris când eram studenți? Prima: „Politica e arta care are de obiect găsirea mijloacelor prin care minoritățile exploatează majoritățile”... și a doua: „Politica e domeniul de activitate în care se săvârșesc prostii cu gravitate și infamii cu seninătate”...

Pentru d. Brătescu Voinesti vorbitorul găsește aforismul :

— „Cu cât anii se înmulțesc, cu atâta spiritul întinereste...”

...La care d. Dimitriu, înțepat, o răspuns indirect :

— Asta s'o creadă el !...

D. Florescu, seniorial director al Camerii deputaților, a fost pur și simplu emoționant :

— Eu m'am lăsat deliteratură. Dar am fost și eu odată „încercător”. Ce să-i faci însă ? Sunt împrejurări în viață... Am lăsat creionul...

— I s'a rupt ciocul, răsare o voce...

— Dar sunt prieten vechi cu Al. Brătescu-Voinesti... Părinții noștri erau și ei prieteni. Ne vizitam. Noi veneam la Voinesti, ei veneau la Comișani... Apoi, colegi la Sf. Sava... Apoi colegi de redacție, că eu am fost și critic de artă timp de 15 ani.

— Pe atunci nu era...

Dar să întrerupem.

D. Mihail Sorbul cere mereu chelnerului Șampanie... Era un St. Marceaux 1920, bun...

Numai d. Mumuianu a înmuiat ochii asistenței cu lacrimi de emoție recitând două strofe din tinerețea d-sale. (căci pușini își mai amintesc că d-sa a scris și versuri) :

Și am plâns, iubită mică.

Am plâns după gura ta mică...

(Nu s'a auzit prea bine, că eram tocmai în celălalt capăt al mesei).

C. Ardeleanu mai vrea șampame. Chelnerul distrat (ah, nu mai ai loc de poezi !! îi toarnă apă minerală „La Marné”, Ardeleanu bea, dar nu observă că e apă...

E distrat și glumește continuu...

Ultimul a toastat d. Octavian Goga.

— Eroii d-tale, iubite Voinesti, au evoluat... Unde mai e nenea Guță „om de prințipuri liberale” ?...

— S'a făcut averescan ! țipă Romulus Dianu...

— As, nu cred, ripostează d. Octavian Goga. Trebuie să fie amestecat și el în afacerea stupefiantelor... (Hohote de râs)... Unde mai e bietul dumatăle ovrei, om simpatic și cumsecade, negustor de gaz.

Azi găzarul e gazetar !... (alte hohote). Beau în sănătatea dumatăle, singurul care ai mai rămas bun la inimă în această țară...

Răspunsul d-lui Brătescu Voinesti e solemn. Amintiri. Amintiri, amintiri.

Toți se ridică. Se fac schimburi de autografe. Domnișoara Kety Ștefănescu de la Teatrul Național, schimb de amabilități

Când s'au servit swaiturile amare, d. Budurescu a oferit d-lui Mihail Sadoveanu, membru în consiliul de administrație al Regiei Monopolurilor Statului, o țigare. Marele prozator de la Iași, care de curând a făcut un voiaj de studiu al tutunului, în Olanda, primește țigara uimit de culoarea blond-luminoasă a firelor. Dar spre marea mirare a tuturor, d-sa o trece serios altuia. Și țigara a circulat de-alungul mesei, timp de cinci minute. Cei mai slabi de inger abia își pot stăpâni râsul.

— Am să le fac în necaz și am să le-o fumez, îmi șoptește Minulescu...

Dar când țigara i-a ajuns în mână și a vrut să se țină de vorbă, a observat că bonboana de tutun era o imitație de cauciuc, cu muzicuță...

În asistență d-na Marie Filotti, I. Al. Brătescu-Voinesti, G. Dimitriu, ministrul comunicațiilor, G. Inuleț, ministrul Sănătății publice, Octavian Goga, Simeon Mehedintzi, Gr. Traucu-Iași, Rădulescu-Pogoneanu, d-na Alexandrina Cantacuzi no, Em. Costinescu, primarul Capitalei, Liviu Rebreanu, Romulus Voinescu, G. Adamescu, N. Budurescu, I. Florescu, directorul Camerii, d-na Marthe Ștetescu, Apostol Culea, Al. Cazaban, Radu Rosetti, N. M. Condiescu, Nichifor Crainic, Emanoil Bucuța, Ștefan Popescu, O. Han, I. Jalea, Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, E. Măciucescu, A. Kirilșescu, secretarul ministerului instrucției, Ion Minulescu, I. A. Bassarabescu, C. Nottara, Ion Foti, Jean Bart, N. Davidescu, N. Ioanițiu, C. Ardeleanu, N. Pora, Paul Prodan, Mumuianu, Romulus Dianu, Camil Baltazar, I. Valerian, Ion Marin Sadoveanu... Toți însemnați în ordinea în care au părăsit sala de banchet la orele 24 și jumătate.

BANCHETUL D

Săptămâna „Brătescu-Voinești” s'a încheiat Sâmbătă, 28 Ianuarie, prin banchetul dat în sala de marmoră a hotelului Boulevard.

A fost masă foarte reușită, extrem de animată și cu momente de emoție.

Scriitorii au ținut să fie până la sfârșit consecvenți, adică nepunctuali. Au tot sosit unul câte unul până la ora 22. (C. F. R.). Se ajunsese la friptură, când d. G. Dimitriu, ministrul comunicațiilor, lua supra...

D-l Dimitriu e într'o vervă prodigioasă. Verva promite surprize, surâsul său satisface, impacă și invită la îndrăzneală.

Deaceia la ora zece când excelența sa și-a făcut apariția în sala banchetului, cu vorbele:

— Scuzați-mă pentru întârziere!

...Scriitorii i-au răspuns în cor:

— Nu-i nimic. Știm că ați venit cu trenul.

Alesul Dâmboviței a fost scriitor. A ținut în mod expres să fie taxat ca atare, căci în toastul ce a ridicat la șampanie, a spus între altele: „Eu, domnilor, am făcut în viața mea și versuri. O, fericire că nu mi se cunosc operele și pseudonimele sub care am scris...”

— Ba pardon, îl întrerupse d. I. A. Bassarabescu. Mai bine spune că ai fost și directorul unei reviste literare și că te iscăleai: Mugur...

D-l G. Dimitriu, demascat, a răs cel dintâi, ridicând în cinstea d-lui Bassarabescu paharul.

Banchetul a început într'o atmosferă cordială

Spiritualul Al. Cazaban, când i s'a servit Paupiette de merlan Cardinal, s'a aplecat spre scaunul lui Romulus Dianu și i-a spus destul de tare:

— Peștele ăsta o fi prins de Brătescu-Voinești? Ar fi bine să nu-l mâncăm.

— Aș, nu se poate. Uite, mănâncă și d. Inculeț, ministrul sănătății publice...

— Tocmai d'aia, completează altul...

D. dr. Costinescu, primarul Capitalei, siluetă de salon fără reproș, a ținut să anunțe în toastul său că în ultima șe-

dință a consiliului comunal s'a hotărât să se cedeze d-lui Brătescu-Voinești un loc de casă pe bulevardul Mărășești.

— Pe acolo se fac niște bălți când plouă... E sigur că prinzi pește chiar din pragul ușii, adaugă cu o privire de simpatie d. Al. Cazaban, întors către sărbătorit.

D. Inculeț reprezenta cu jovialitate Basarabia.

— Eu, domnilor, am învățat românește după unire... În Basarabia nu puteam citi și scrie decât cu litere chirilice... Dar pe Brătescu-Voinești îl citisem de mult. I-am citit odată o navelă: Privighetoarea... Ce frumoasă și duioasă!...

— „A citit-o azi în „Universul Literar”, se aude dintr'un colț al mesiei...

Si non e vero...

Și petrecerea urmează din ce în ce mai aprinsă. Ion Minulescu în mod excepțional și-a lăsat acasă ochelarii pe cari i-a înlocuit cu un monoclu de baga neagră. Doamna Filotti a plecat ca o ostatecă a artei, chiar la mijlocul mesei, la Teatrul Național, unde o aștepta „Iuliu Cezar”. Până la garderobă, a condus-o amabil d. Budurescu, secretar general la Interne.

Un „pince-sans-rire” a fost d. Mihail Sadoveanu, care în tot timpul toastului s'a uitat malițios la conmeseni și a spus lucruri mângâietoare, ca acestea:

— Iubite Brătescu-Voinești, ai implinit șazeci de ani. Asta dovedește că sunt și unii scriitori cari apucă 60 ani...

— Se întâmplă! Durează! subliniază Mihail Sorbul.

Iar Sadoveanu continuă:

— Dar noi nu ne-am adunat ca să ne bucurăm de asta. E destul de trist lucru, să ai șazeci de ani!...

D. Liviu Rebreanu a citit sobru, cret, o declarație. Era cel dintâi și se venea!...

A ținut ministrul comunicațiilor și spiritual. Și a reușit:

— Cu Brătescu-Voinești am citit Schopenhauer și pe amețitor de proful Kant, la umbra mirositoare a tîm din Târgoviște, căci noi amândoi tem târgovișteni. Am început prin a ce avocatură la Târgoviște.

La această aserțiune, d. Radu D. setti n'a uitat să precizeze în toastul că „pe vremuri, avocații de Târgoviște erau ironizați fiindcă nu aveau de mele necesare. „Avocat de Târgoviște însemna ceva așa, ca franțuzul baltă”...

Epigramistul a fost aplaudat.

Grijiliu, simțind că îl învâluie simțiri scriitorilor d. G. Dimitriu, a vrut să pună în gardă.

— Ce-au să zică mâine majoritatea mai ales opoziția, când va afla că eu făcut literatură?... O să se spună de-aia merg prost Căile Ferate Române că de-aia „nu merge”. De aceea vă să fiți foarte discreți... Să nu spune nimeni, c-am fost și eu pe aici.

Ceeace firește, s'a întâmplat în mai. Duelul dintre d. Brătescu-Voinești C. Dumitriu trebuie să fie cunoscut, avut loc în tinerețea domniilor lor pe câmp al Târgoviștei. Dar fiindcă nimeni dintre rivalii politici de pe atunci nu voia să facă pușcărie, ar fi dorit să se încheie lucrurile cât mai bine, îmbrăcat în redingote, s'au urcat două cupete, au luat cu ei două cutii de pistoale și martori la discreție, au săbat pe câmp... trei focuri de revoluție fără nici un rezultat și toată lumea fost mulțumită...

— Trei focuri fără rezultat... Asta întâmplă numai lui Cazaban la toare, a șoptit cineva...

Domnul doctor Costinescu, primarul Capitalei, face o mărturisire prețioasă...

PASTIȘE RECIPROCĂ :

PAUL MORAND —
ION MINULESCU

Și... s'a sfârșit.

A fost o paranteză a victiei
O haltă într'un colț sălbatic de Tyrol
Un șir de acorduri discordante
De modulații în diez și în bemol
Dintr'un modern, banal duet
A fost o linie aproape ștearsă
Trasă de întâmplare'n grabă
Între o sosire și o plecare
Pe albul unei file de carnet

Ne-am întâlnit în ascensor, îmi pare
Și cineva ne-a prezentat în hall
Da la Panhans

Unde între un schămmy și un tango
Am hotărât să ne urcăm în noaptea

Pe Ezelstein la răsăritul luni
Ca să încerci un nou 75 H. P. Hispano
Îmi amintesc de două faruri orbitoare
Ce așterneau petale mari de nuferi și

Pe drumul care serpuia sub brazi
Miresme amară de rășină
Se împleteau cu Chypre de Cotty
Și aburi de benzina
În noaptea transparentă
Instelată
Ca o pânză de Jony

Am spus o vorbă într'o doară
Și apoi nu mai știu
Fosnet surd de mătase sfâșiată
De ramurile joase ale unui pin
Gust searbăd și ferbinte de carmin
Strivit pe albul dinților de ghiță
Senzații picurând în stropi de jar
De sub arcușe neburnite
Și... seva 'nțepătoare
A mentelor și terebintelor motolite

A fost
(I. mai sus strofa întâi)
Și... s'a sfârșit :
De pe peronul gărei înflorită
Pe buzele tunelului ca un surâs
Sarcastic de morală anodină și burgheză
Privesc peste-o reclamă luminoasă
Pe coama muntelui balconul tău dela
Ciu dat !
Par'cun miligram de melancolie
Mi se strecoară'n suflet
Par'caș vrea...
Însă tunelul cu un gest
Satanic svârle'n fața gărei
Expresul Semmering-Triest.

JOSEPH IGIRSIANU

DIN MORAVURILE ACESTUI SECOL

Intocmai cum se vorbește de cei „trei sute“ ai lui Leonida dela Termopile, tot așa Fortunat Strowski scrie, în Comedia, despre cei „patru sute“ de miliardari americani, cari trăiesc diferit de ceilalți cetățeni ai noului continent : așa precum erau, poate, patricienii Veneției.

În America nu găsești suveran și curte, ci bogătași și case.

La oamenii mari d'acolo nu invidiezi mulțimea banilor, locuințele lor bogate, automobilele lor, câinii și maimuțele, pitișii lor, bufonii și lingușitorii lor, ci norocul că au în serviciu oameni cari îi egalează prin suflet și spirit, câte-odată chiar întrecându-i.

Cei mari au gustul să domine și să comande ; cei mici simt mândrie și plăcere să-i servească și să fie în întimitatea lor. Cei mari sunt înconjuțați, salutați, respectați. Cei mici înconjoară, salută, se închină. Toți sunt mulțumiți.

În America nu există un mare nu este acela care are domeniul întinse și strămosi mulți, ci acela care adăogă la bogățiile imense moștenirea unei educații desinteresate care face din el un cetățean de lume.

Poate să se îmbogățească... X, în scurt timp ; e hănuit că făcut afaceri speculând ordinar. La aceasta se adăogă și disprețul ce-l are pentru restul umanității, goana după noul bogăție, fastuos și nepolitic. Niciodată nu va fi unul din cei „patru sute“.

Altădată cei mari își mențineau domeniile prin lupte, funcțiuni în stat sau căsătorii. Azi un „patru sute“ nu așteaptă nimic de la stat : n'au nevoie să susțină o bogăție care se menține prin masa ei. Se căsătorește cu cine vrea, trăiește după gust.

Cei mari aveau când-va, în Europa, senorii la cari numele lor se lega pentru totdeauna. Cei „patru sute“ n'au astfel de legături.

Pe a cincea Avenue, familia Vanderbilt ridicase un palat de toată frumusețea. Chiar acolo trăiau ; se mândreau cu el. Vine însă arta modernă care construiește în juru-i case înalte ca munții. Palatul a fost strivit. A trebuit să-l vândă și în curând va fi derâmat.

Moștenitoarea familiei Vanderbilt n'a suspinat deloc, nimeni nu i-a adresat condoleanțe ; nu era un bun familiar, era un bibelot.

Cei „patru sute“ n'au decât amintiri nomade și bibelot-uri.

La cei „patru sute“, femeile și-au reținut superioritatea naturală a sexului lor.

Sunt rafinate, mândre și delicate. Cele mai vechi familii regale din Europa descind la d-na Al...er, ca altădată la Rohan-i sau La Rochefoucauld-i.

Cei „patru sute“ primesc bucuroși personalitățile ; sunt foarte ospitalieri pentru străini.

Însă ușile sunt închise pentru Americani cari nu sunt dintre „patru sute“. Nu-i admit în relațiunile lor. Dacă se mai adăogă la calitatea de „patru sute“

și cea de Boston-ian, ei sunt de două ori mai inaccesibili.

La cei mari ca și la ceilalți, aceleași pasiuni, aceleași slăbiciuni, aceleași cimi, aceleași idei, aceleași certuri în milii și între apropiați, aceleași dorințe, aceleași antipatii ; peste tot nurorii soacre, soți și neveste, divorțuri, rupturi și rele împăcări în familie.

Astfel vedem viața căsuțelor Brooklinului în palatele miliardarilor.

GLORIA ÎN AMERICA

Cu privire la noul triumf al lui Lindbergh, profesorul Le Méc povestea, găsindu-se la New-York, voise să cumpere fotografii cu înapoierea aviatului după voiajul său în Franța.

Copile ce i se arătară dădeau aspectul unei ceți opace.

— Dar aci nu se vede, zise ; nici Lindbergh, nici arborii de pe străzi, nici chiar casele New-York-ului.

Vânzătorul îi explică cum că, în asemenea de veselie, nimeni n'a putut să zărească pe Lindbergh, pentru că, la New-York, când se serbează un croșet se aruncă de la toate ferestrele și la coanele, jurnale nor opac în jurul care este obiectul aclamațiilor.

După trecerea lui Lindbergh, pe străzi rămăsese un strat de hârtie de două centimetri.

O reputație mai trainică i-a fost lăsată.

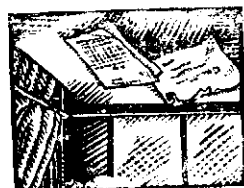
Numele lui a fost dat unei străzi de foarte apreciate.

EPIGRAMA

Unui procuror nelipsit dela da...

Fundeă „parchet“ e și la bal
prin echivocul noțiunii
el e aici ca și la tribunal
în exercițiul funcțiunii.

AUREL OPRESCU

și așa...

LA BULEVARD

— Pe când Brătescu-Voinesti se încercă în literatură, eu cântam, aveam voce...

— Și acum cântați, îl întrerupe din sală.

— Ne-am mai întâlnit în viață apoi, ca vânători, continuă oratorul. Brătescu ne-a trădat. El s'a apucat de pescuit. Mai am și eu vre-o doi ani și iau undița de coadă... Nu pot spune că nu-mi place balta...

— Te cred, răsare pe sub ochelari Dianu, de-aia Capitala e numai bălți și noroaie...

Simpaticele și spiritualul primar a răsărit în poftă.

Toată lumea are în față câte un pahar cu șampanie. E drept însă că stau delă începutul mesei mereu pline.

C. Ardeleanu, autorul romanului „Diplomatul, Tăbăcarul și Actrița”, are trei.

D. Trancu-Iași, roșu ca un soviet cu o floare roșie brezată și cărnoasă la butoniera fracului maltratată de volumul du-

rsale „potrivit”, are o răfuială cu d. G. Dimitriu. Toastul său începe așa:

— Cum rămâne, domnule Dimitriu, cu cele două definiții ale politicii pe care mi le-ai scris când eram studenți? Prima: „Politica e arta care are de obiect găsirea mijloacelor prin care minoritățile exploatează majoritățile...” și a doua: „Politica e domeniul de activitate în care se săvârșesc prostii cu gravitate și înfamați cu seninătate...”

Pentru d. Brătescu Voinesti vorbitorul găsește aforismul:

— „Cu cât anii se înmulțesc, cu atâta spiritul întinereste...”

...La care d. Dimitriu, înțepat, o răspuns indirect:

— Asta s'o creadă el!...

D. Florescu, seniorial director al Camerii deputaților, a fost pur și simplu emoționant:

— Eu m'am lăsat deliteratură. Dar am fost și eu odată „încercător”. Ce să-i faci însă? Sunt împrejurări în viață... Am lăsat creionul...

— I s'a rupt ciocul, răsare o voce...

— Dar sunt prieten vechi cu Al. Brătescu-Voinesti... Părinții noștri erau și ei prieteni. Ne vizitam. Noi veneam la Voinesti, ei veneau la Comisani... Apoi, colegi la St. Sava... Apoi colegi de redacție, că eu am fost și critic de artă timp de 15 ani.

— Pe atunci nu era...

Dar să întrerupem.

D. Mihail Sorbul cere mereu chelnerului Șampanie... Era un St. Marceaux 1920, bun...

Numai d. Mumuianu a înmuiat ochii asistenței cu lacrimi de emoție recitând două strofe din tinerețea d-sale. (căci puțin își mai amintesc că d-sa a scris și versuri):

Și am plâns, iubită mică.

Am plâns după gura ta mică...

(Nu s'a auzit prea bine, că eram tocmai în celălalt capăt al mesei).

C. Ardeleanu mai vrea șampanie. Chelnerul distrat (ah, nu mai ai loc de poezi !! îi toarnă apă minerală „La Marne”, Ardeleanu bea, dar nu observă că e apă...

E distrat și glumește continuu...

Ultimul a toastat d. Octavian Goga.

— Eroii d-tale, iubite Voinesti, au evoluat... Unde mai e nenea Guță „om de prințipuri liberale”?...

— S'a făcut averescan! tipă Romulus Dianu...

— Aș, nu cred, ripostează d. Octavian Goga. Trebuie să fie amestecat și el în afacerea stupefiantelor... (Hohote de râs)... Unde mai e bietul dumitale ovrei, om simpatice și cumsecade, negustor de gaz.

Azi găzarul e gazetar!... (alte hohote). Beau în sănătatea dumitale, singurul care ai mai rămas bun la inimă în această țară...

Răspunsul d-lui Brătescu Voinesti e solemn. Amintiri. Amintiri, amintiri.

Toți se ridică. Se fac schimburi de autografe. Domnișoara Kety Ștefănescu de la Teatrul Național, schimb de amabilități

Când s'au servit șwaițurile amare, d. Budurescu a oferit d-lui Mihail Sadoveanu, membru în consiliul de administrație al Regiei Monopolurilor Statului, o țigare. Marele prozator de la Iași, care de curând a făcut un voiaj de studiu al tutunului, în Olanda, primește țigara uimit de culoarea blond-luminoasă a firelor. Dar spre marea mirare a tuturor, d-sa o trece serios altuia. Și țigara a circulat de-alungul mesei, timp de cinci minute. Cei mai slabi de înger abia își pot stăpâni râsul.

— Am să le fac în necaz și am să le-o fumez, îmi șoptește Minulescu...

Dar când țigara i-a ajuns în mână și a vrut să se țină de vorbă, a observat că bonboana de tutun era o imitație de cauciac, cu muzicuță...

În asistență d-na Marie Filotti, I. Al. Brătescu-Voinesti, G. Dimitriu, ministrul comunicațiilor, G. Inuleț, ministrul Sănătății publice, Octavian Goga, Simeon Mehedinți, Gr. Trancu-Iași, Rădulescu-Pogoneanu, d-na Alexandrina Cantacuzino, Em. Costinescu, primarul Capitalei, Liviu Rebreanu, Romulus Voinescu, G. Adamescu, N. Budurescu, I. Florescu, directorul Camerii, d-na Marthe Ștefescu, Apostol Culea, Al. Cazaban, Radu Rosetti, N. M. Condiescu, Nichifor Crainic, Emanoil Bucuța, Ștefan Popescu, O. Han, I. Jalea, Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, E. Măciucescu, A. Kirîțescu, secretarul ministerului instrucției, Ion Minulescu, I. A. Bassarabescu, C. Nottara, Ion Foti, Jean Bart, N. Davidescu, N. Ioanițiu, C. Ardeleanu, N. Pora, Paul Prodan, Mumuianu, Romulus Dianu, Camil Baltazar, I. Valerian, Ion Marin Sadoveanu... Toți însemnați în ordinea în care au părăsit sala de banchet la orele 24 și jumătate.

COMP. și ARIEL

Literara

o seama de cuvinte

OVESTEA UNEI FARSE DE 1 APRILIE

Francisc, duce de Lorena, pe care regele Ludovic al XIII-lea îl ținea prizonier în castelul său din Pancy reuși să scape pe ziua de 1 Aprilie, grație unei farse! Ducele ca să poată fugi, se dezbrăcase în țaran. O persoană care știa că aceasta se grăbi să anunțe pe soldații de gardă; acesta la rândul său anunță pe ofițer; ofițerul alergă la guvernatorul castelului, înștiințându-l de fuga proectată. „Ducele va fi dechizat în țaran”.

— Lasă-l încolo spuse guvernatorul, acesta este 1 Aprilie.

— E adevărat nu m'am gândit la asta, răspunse ofițerul. Și toată lumea era încredințată că nu era vorba decât de o farsă de 1 Aprilie.

Astfel nenorocitul duce de Lorena, a putut să scape nestingerit de nimeni!

FA SĂ TREACĂ PALMA !..

Într-o seară, la un supeu dat la Trianon, Ludovic al XV, jumătate surzând, se purtă mătate serios, palmui ușor peste obrazul Ducele de Richelieu, care-l contrarise.

Commesenii se priviră uimiți. Richelieu, care pălise, își reveni repede și a scâmbiind la rândul său o palmă ușoară, ministrului său, Marquisului de Bogeraire, răspunse: „Domnilor, Majestatea Sa vrea să treacă palma să treacă de la mine la ceilalți. Nu palma trecu... ca și ofensa.”

SUPERSTIȚIE

Nu sunt supersitițios, a spus un nobil necunoscut, pentru că aceasta aduce necazuri.

Massenet, ilustrul autor a lui Werther și Manon, nu simpatiza de loc numărul 15 și se temea de el. Nu scria niciodată o scrisoare cu data de 15. În nici unul din numeroasele sale manuscrise, care sunt păstrate în biblioteca Operei, nu se găsește No. 13. Massenet înlocuia No. 13 cu No. 12 bis. Călătorind, înainte de a se urca în vre-un vagon observa să scrie pe bilete No. 15, s'au adunând cifrele să nu scrie 15.

Destinul nu respectase superstiția sa. Massenet se stinse în ziua de 15 august 1912.

— BICIȚE —

b a z a r

MICROBI

Sunt cinci ani, de când teama provocată de microbi stăpâna New-Yorkul; nu se consuma de cât apă, carne și legume sterilizate.

Dar puterea vitaminelor a făcut să se uite frica de microbi; și deci să se recomande apa de fântâni, carne proaspătă și legume crude.

Intr'uncle restaurante, goale ca niște clinici medicale, chelnerișe îmbrăcate ca infirmierele, prezentau menu-uri, în care numărul calorilor era înscris la fiecare fel de mâncare.

Dejunul devenise astfel operațiune chirurgicală și aritmetică.

PETROLUL DIN MOSSOUL

Recentele descoperiri făcute la Mossoul au stârnit un puternic interes. Acum în urmă s'a descoperit aproape de satul Baba-Guergou primul puț de petrol. Cu lucrări nu prea costisitoare, producțiunea a fost de 5.600 tone în trei zile, (adică 360 vagoane).

Debitul probabil al acestui puț petrolifer a fost socotit de către experți la 5.600.000 tone pe an. Dar intenția companiilor de exploatare este aceea de a săpa mai mult de 100 puțuri în teritoriul satului.

Asupra acestui petrol, Franța, în virtutea unui tratat deja aranjat, care va fi semnat în curând, are dreptul la un procent 25,75 la sută. Aceasta înseamnă că asupra singurului puț din Baba-Guergon, Franța va avea circa 850.000 până la 900.000 tone de țiteiu brut pe an, adică aproape jumătatea importațiunii ei care s'a ridicat anul trecut la 2 milioane tone de petrol.

Este deci sigur că petrolul de la Mossoul fără altă importațiune, va deveni aproape suficient pentru consumațiunea internă a Franței și că statul va putea reduce astfel cheltueli de cumpărare care în 1926 s'au evaluat la trei miliarde de franci.

VARSTA PĂMANTULUI

Se cunosc vorbele de spirit ale lui Voltaire: „Planeta noastră este o bătrână cochetă, ce-și ascunde vârsta”.

Însă a făcut-o degeaba, noi o știm tot așa... mai mult sau mai puțin!

M. Bigourdan a comunicat, Academiei de științe, o notă a lui Emile Belot asupra domeniului interstelar al cometelor, care nu ne mai lasă deloc îndoială.

Fără a intra în considerațiunile tehnice și calculele acestor doi savanți astronomi, spunem, împreună cu ei, cu ochii închiși: „Pentru ca să apară încă comete, trebuie ca vârsta lor să fie cuprinsă între 276 și 780 milioane ani, ceea ce confirmă vârsta pământului, evaluată la 330 milioane de ani”.

Este o vârstă destul de înaintată!

caricatura zilei

CRIMELE PASIONALE

— Iată un revolver precis, cu șase focuri.
— Șase focuri? Da ce crezi că sunt țure cu și se neveste.

L: Rtre

SECOLUL TEHNICEI

— Ssst! O vezi? Acum a adormit, dar n'a oprit motorul.

Münchener Illustrirte Presse

LIGA NAȚIUNILOR A IMPACAT LITUANIA CU POLONIA

Duo Pilsudski-Waldemaras

— Al tău, lubiteee?

— Pe vecl! Pe vecl!

Kladderadasch

PASTIȘE RECIPROCĂ :

PAUL MORAND —
ION MINULESCU

Și... s'a sfârșit.
A fost o paranteză a vieții
O haltă într'un colț sălbatic de Tyrol
Un șir de acorduri discordante
De modulații în diez și în bemol
Dintr'un modern, banal duet
A fost o linie aproape stearsă
Trasă de întâmplare'n grabă
Între o sosire și o plecare
Pe albul unei file de carnet

Ne-am întâlnit în ascensor, îmi pare
Și cineva ne-a prezentat în hall
Da la Panhans
Unde între un schimmy și un tango
Am hotărât să ne urcăm în noaptea
Pe Ezelstein la răsăritul luni
Ca să încerci un nou 75 H. P. Hispano
Îmi amintesc de două faruri orbitoare
Ce așterneau petale mari de nuferi și
[magnolii]

Pe drumul care serpuia sub brazi
Miresme amară de rășină
Se împleteau cu Chypre de Cotty
Și aburi de benzină
În noaptea transparentă
Instelată
Ca o pânză de Jony

Am spus o vorbă într'o doară
Și apoi nu mai știu
Foșnet surd de mătase sfâșiată
De ramurile joase ale unui pin
Gust searbăd și ferbinte de carmin
Strivit pe albul dinților de gheață
Senzații picurând în stropi de jar
De sub arcușe nebunite
Și... seva 'nțepătoare
A mentelor și terebintelor mototolite

A fost
(?) mai sus strofa întâi)
Și... s'a sfârșit :
De pe peronul gărei înflorită
Pe buzele tunelului ca un surâs
Sarcastic de morală anodină și burgheză
Privesc peste-o reclamă luminoasă
[vieneză]
Pe coama muntelui balconul tău dela
[Pauhans]

Ciudat !
Par'c'un miligram de melancolie
Mi se strecoară'n suflet
Par'c'aș vrea...
Însă tunelul cu un gest
Satanic svârle'n fața gărei
Expresul Semmering-Triest.

IOSEPH IGIRĂȘIANU

DIN MORAVURILE ACESTUI SECOL

Intocmai cum se vorbește de cei „trei sute” ai lui Leonida dela Termopile, tot așa Fortunat Strowski scrie, în Comedia, despre cei „patru sute” de miliardari americani, cari trăiesc diferit de ceilalți cetățeni ai noului continent : așa precum erau, poate, patricienii Veneției.

În America nu găsești suveran și curte, ci bogătași și case.

La oamenii mari d'acolo nu învâdtezi mulțimea banilor, locuințele lor bogate, automobilele lor, câinii și maimuțele, piticii lor, bufonii și lingușitorii lor, ci norocul că au în serviciu oameni cari îi egalează prin suflet și spirit, câte-odată chiar întrecându-i.

Cei mari au gustul să domine și să comande ; cei mici simt mândrie și plăcere să-i servească și să fie în intimitatea lor. Cei mari sunt înconjuțați, salutați, respectați. Cei mici înconjoară, salută, se închină. Toți sunt mulțumiți.

În America un om mare nu este acela care are domenii întinse și strămoși mulți, ci acela care adaugă la bogățiile imense moștenirea unei educații desinteresate care face din el un cetățean de lume.

Poate să se mbogătească... X, în scurt timp ; e bănuț ca făcut afaceri speculând ordinar. La aceasta se adaugă și disprețul ce-l are pentru restul umanității, goana după noi bogății, fastuos și nepoliticos. Niciodată nu va fi unul din cei „patru sute”.

Altădată cei mari își mențineau domeniile prin lupte, funcțiuni în stat sau căsătorii. Azi un „patru sute” nu așteaptă nimic de la stat ; n'au nevoie să sufice o bogăție care se menține prin masa ei. Se căsătorește cu cine vrea, trăiește după gust.

Cei mari aveau când-va, în Europa, senorii la cari numele lor se lega pentru totdeauna. Cei „patru sute” n'au astfel de legături.

Pe a cincea Avenue, familia Vanderbilt ridicase un palat de toată frumusețea. Chiar acolo trăiau ; se mândreau cu el. Vine însă arta modernă care construiește în juru-i case înalte ca munții. Palatul a fost strivit. A trebuit să-l vândă și în curând va fi derămat.

Moștenitoarea familiei Vanderbilt n'a suspinat deloc, nimeni nu i-a adresat condoleanțe ; nu era un bun familiar, era un bibelot.

Cei „patru sute” n'au decât amintiri nomade și bibelot-uri.

La cei „patru sute”, femeile și-au reținut superioritatea naturală a sexului lor.

Sunt rafinate, mândre și delicate.

Cele mai vechi familii regale din Europa descind la d-na Al...er, ca altădată la Rohan-i sau La Rochefoucauld-i.

Cei „patru sute” primesc bucuroși personalitățile ; sunt foarte ospitalieri pentru străini.

Însă ușile sunt închise pentru Americanii cari nu sunt dintre „patru sute”. Nu-i admit în relațiunile lor. Dacă se mai adaugă la calitatea de „patru sute”

și cea de Boston-ian, ei sunt de două ori mai inaccesibili.

La cei mari ca și la ceilalți, aceleași pasiuni, aceleași slăbiciuni, aceleași teci, aceleași idei, aceleași certuri în milii și între apropiați, aceleași dorințe, aceleași antipatii ; peste tot nurori de soacre, soți și neveste, divorțuri, rupturi și rele împăcări în familie.

Astfel vedem viața căsuțelor Brooklyneului în palatele miliardarilor.

GLORIA ÎN AMERICA

Cu privire la noul triumf al lui Lindbergh, profesorul Le Mée povestea, găsindu-se la New-York, voise să cupere fotografiile cu înapoierea aviatorului după voiajul său în Franța.

Copiile ce i se arătară dădeau aspectul unei ceți opace.

— Dar aci nu se vede, zise ; nici Lindbergh, nici arborii de pe străzi, nici chiar casele New-York-ului.

Vânzătorul îi explică cum că, în această de veselie, nimeni n'a putut să zărească pe Lindbergh, pentru că la New-York, când se serbează un crou, se aruncă de la toate ferestrele și bucoanele, jurnale nor opac în jurul celui care este obiectul aclamațiilor.

După trecerea lui Lindbergh, pe străzile rămăseseră un strat de hârtie de douăzeci de centimetri.

O reputație mai trainică i-a fost hărăzită.

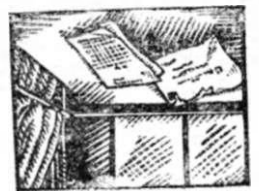
Numele lui a fost dat unei săli de spectacole foarte apreciate.

EPIGRAMA

Unui procuror nelipsit dela dans

Fiindcă „parchet” e și la bal
prin echivocul noțiunii
el e aici ca și la tribunal
în exercițiul funcțiunii.

AUREL OPRESCU

carti redactate în extrase

VIATA LUI CHARLES BAUDELAIRE

François Porché

Una dintre cele mai extraordinare vieți pe care le-a cunoscut istoria. Poet blestemat, ocolit, trăind în mizerie, condamnat de judecător și pe deasupra necunoscut în vreme ce poezi, al căror nume te faci să zâmbești astăzi, cunoșteau toate binefacerile gloriei: avere, iubirea femeilor frumoase, admirația oamenilor și stima exagerată a prietenilor.

Leon Daudet, arată că de la căderea volumului „Fleurs du Mal” în domeniul public s’au vândut trei milioane cinci sute de mii de exemplare. Și puțini sunt cei care să nu recunoască astăzi că Charles Baudelaire e dacă nu cel mai mare, unul dintre cei trei-patru poezi mari pe care i-a avut Franța.

CHARLES BAUDELAIRE LA 45 ANI

Dacă se poate închide într-o carte viața unui om (a unui astfel de om), această „Durerioasă viață a lui Charles Baudelaire” este cel mai potrivit omagiu adus risipitorului de viață. Nu este vorba de reabilitare (aceasta a fost treaba tribunalului de Sena, când cu recenta reluare a procesului „Florilor Răului”) și nici de o îndreptare a unei nedreptăți; este vorba de un cult.

INTAIA CUNOȘTINȚĂ CU INFERNUL

Baudelaire, parizian prin naștere ca și prin rasă s’a-născut dintr-o durere:

părinții săi aparțineau prin vârstă și prin obiceiuri altor epoci. Amintirea care transformă i-a mai păstrat imaginea unui moșneag cu părul alb și sprâncenile negre de eben, ceremonios — un ultim descendent al secolului XVIII, — în tovărășia căruia își obișnuia promenadele la Luxemburg.

Pentru mama sa, sârmana Caroline, cum a numit-o ades în urmă, păstra o iubire, în care dragostea filială se amesteca cu pasiunea amantului.

„Place fiecărui copil ca mama sa să aibă o ținută bine și nu atât prin vanitate, vanitatea vine mai pe urmă, cât

printr’un sentiment estetic, cu egoist și indiferent de opinia altora. Copilul găsește pentru sine însuși cere la toaleta mamei sale, ca amant pasionat la toaleta metresei sale, zice eu! Mai mult. Căci foșnetul mamei, sunetul bijuteriilor, aroma puțică a blamei sunt pentru un copil curioș, atâtea lucruri noi. Poetul, cu zece de ani în urmă, își amintea cu emoție lovitura pe care o primise la această voluptate”.

Când la vârsta de 6 ani, moare tatăl său, dela care desprinsese curiozitatea și eleganța, micul Charles simte bucuria de a avea singur dragostea mamei sale. Nu mult mai pe urmă, pitanul Aupick, mareșalul și amantul dorul de mai târziu, îi dispută dragostea Carolinei.

„Când are cineva un copil ca mine se mai remărită”, zice el, prin orgoliu și conștiința excepționalei sale viațe pe care poetul a păstrat-o întotdeauna.

Bucuriile copilăriei se închid: copilul din Lyon va adăposti frământările unei adolescențe dureroase. Plictisul cerul închis din Lyon, revoltele stăruite și mizere ale anului 1830 îmbăcșiau sufletul neliniștit al colegianului, ca să se mesteca între pasagii latinești citat de I. I. Rousseau și își iscălea romanele de corespondență, Carlos.

ULTRAGIU ADUS UNUI SUPERIOR SANCTIUNE

Când revine la Paris, tatăl său devenit acum generalul Aupick, impresionat de câteva succese școlare ale fiului său, îi hotărăște cariera de militar. Dar, omenescul tragic, prin care se filtra în ființa lui Baudelaire înfrustrarea a realității, și care până în acea epocă nu dase nici un semn exterior, trebuia să izbucnească:

„Furtuna izbucni în timpul unei ceremonii. La un cuvânt „necrecios” al tânărului, generalul îl cerșea să se sculde. Imprejurul mesei o tăcuță dăncă. Baudelaire, umilit, se sculde, lăudat de turbare, și ca totdeauna în asemenea cazuri, în extremă furie:

„Domnule, zise el tatălui său, m’ar fi atins foarte grav. Aceasta nu e o corecțiune și cu voi avea onoarea să vă sugruma”.

Forma măsurată a amenințării conținea ceva de demență, care nu să fi încriminat pe invitații și pe generalul Aupick (în uniformă nr. 1). Inșă turbatul deja se pre-

literara

oseama de cuvinie

POVESTEA UNEI FARSE DE 1 APRILIE

Francisc, duce de Lorena, pe care regele Ludovic al XIII-lea îl ținea prizonier în castelul său din Pancy reuși să scape pe ziua de 1 Aprilie, grație unei farse! Ducele ca să poată fugi, se dechizase în țăran. O persoană care știa că aceasta se grăbi să anunțe pe soldatul de gardă; acesta la rândul său anunță pe ofițer; ofițerul alergă la guvernatorul castelului, înștiințându-l de fuga proceată. „Ducele va fi dechizat în țăran”.

— Lasă-l incolo spuse guvernatorul, zi este 1 Aprilie.

— E adevărat nu m'am gândit la asta, răspunde ofițerul. Și toată lumea era încredințată că nu era vorba decât de o farsă de 1 Aprilie.

Astfel nenorocitul duce de Lorena, a putut să scape nestingherit de nimeni!

FA SĂ TREACA PALMA !..

Într-o seară, la un supeu dat la Trianon, Ludovic al XV, jumătate surâzând, jumătate serios, pălmui ușor peste obraz pe Ducele de Richelieu, care-l contrăsese.

Commesenii se priviră uimiți. Richelieu, care pălise, își reveni repede și a ridicând la rândul său o palmă ușoară, ministrului său, Marquisului de Bogeraire, spuse: „Domnilor, Majestatea Sa vrea să vă palmeze și pe voi să treacă de la mine la ceilalți. Și palma trecu... ca și ofensa.

SUPERSTIȚIE

Nu sunt supersitițios, a spus un nobil necunoscut, pentru că aceasta aduce necazuri.

Massenet, ilustrul autor a lui Werther și Manon, nu simpatiza de loc numărul 13, se temea de el. Nu scria niciodată o scrisoare cu data de 13. În nici unul din numeroasele sale manuscrise, care sunt păstrate în biblioteca Operei, nu se găsește No. 13. Massenet înlocuia No. 13 cu 12 bis. Călătorind, înainte de a se instala în vre-un vagon observa să scrie pe peretele No. 15, s'au adunând cifrele să nu scrie 15.

Destinul nu respectase superstiția sa. Când Massenet se stinse în ziua de 13 August 1912.

— BICIȚE —

bazar

MICROBII

Sunt cinci ani, de când teama provocată de microbi stăpâna New-Yorkul: nu se consuma de cât apă, carne și legume sterilizate.

Dar puterea vitaminelor a făcut să se uite frica de microbi; și deci să se recomande apa de fântâni, carne proaspătă și legume crude.

Într-unele restaurante, goale ca nișe clinici medicale, chelnerițe îmbrăcate ca infirmierele, prezentau menu-uri, în cari numărul calorilor era înscris la fiecare fel de mâncare.

Dejunul devenise astfel operațiune chirurgicală și aritmetică.

PETROLUL DIN MOSSOUL

Recentele descoperiri făcute la Mossoul au stârnit un puternic interes. Acum în urmă s'a descoperit aproape de satul Baba-Guergou primul puț de petrol. Cu lucrări nu prea costisitoare, producțiunea a fost de 5.600 tone în trei zile, (adică 360 vagoane).

Debitul probabil al acestui puț petrolifer a fost socotit de către experți la 5.600.000 tone pe an. Dar intenția companiilor de exploatare este aceea de a săpa mai mult de 100 puțuri în teritoriul satului.

Asupra acestui petrol, Franța, în virtutea unui tratat deja aranjat, care va fi semnat în curând, are dreptul la un procent 25,75 la sută. Aceasta înseamnă că asupra singurului puț din Baba-Guergon, Franța va avea circa 850.000 până la 900.000 tone de țiței brut pe an, adică aproape jumătatea importațiunii ei care s'a ridicat anul trecut la 2 milioane tone de petrol.

Este deci sigur că petrolul de la Mossoul fără altă importațiune, va deveni aproape suficient pentru consumațiunea internă a Franței și că statul va putea reduce astfel cheltueli de cumpărare care în 1926 s'au evaluat la trei miliarde de franci.

VÂRSTA PĂMÂNTULUI

Se cunosc vorbele de spirit ale lui Voltaire: „Planeta noastră este o bătrână cochetă, ce-și ascunde vârsta”.

Însă a făcut-o degeaba, noi o știm tot așa... mai mult sau mai puțin!

M. Bigourdan a comunicat, Academiei de științe, o notă a lui Emile Belot asupra domeniului interstelar al cometelor, care nu ne mai lasă deloc îndoială.

Fără a intra în considerațiunile tehnice și calculele acestor doi savanți astrofiziști, spunem, împreună cu ei, cu ochii închiși: „Pentru ca să apară încă comete, trebuie ca vârsta lor să fie cuprinsă între 276 și 780 milioane ani, ceea ce confirmă vârsta pământului, evaluată la 350 milioane de ani”.

Este o vârstă destul de înaintată!

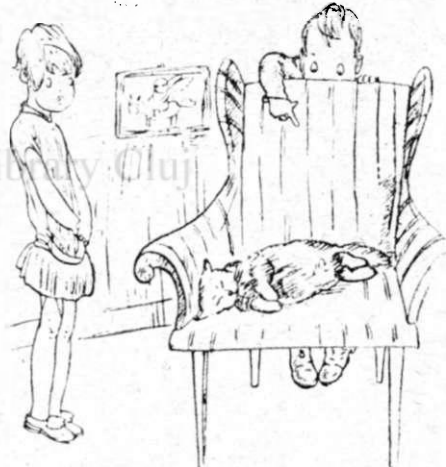
caricatura zilei

CRIMELE PASIONALE

— Iată un revolver precis, cu șase focuri.
— Șase focuri? Da ce, crezi că sunt țure cu șase neveste.
L. Rtre

SECOLUL TEHNICEI

— Ssst! O vezi? Acum a adormit, dar n'a oprit motorul.
(Münchner Illustrirte Presse)

LIGA NAȚIUNILOR A IMPACAT LITUANIA CU POLONIA

Duo Pilsudski-Waldemaras
— Al tău, iubitee?
— Pe veci! Pe veci!
(Kladderadasch)

se arunce asupra domnului Aupick. Iată atunci îl pălmui, și Baudelaire e o criză de nervi în zgomotul scaunelor răsturnate".

Când generalul aude că și-a ales ca literelor, hotărăște o pedeapsă pentru acest dublu „ultraagi adus superiorului". Un consiliu de războiu (pardon, familie) înclină spre o călătorie de recreție, în care tânărul Charles avea să schimbe gândurile.

PRE ȚĂRILE CALDE ȘI ALBASTRE

Pe atunci eram de o complexitate deosebită, svelt, elegant, aproape o femeie". În epoca, în care Baudelaire pleacă în țările calde și albastre, pe bordul unei nave încărcată cu ulei și bumbac, în compania unor comercianți. Căpitanul, care avea ordin (ordin superior) dela generalul Aupick, îi supraveghează acțiunile și se miră de plăcerea, pe care parizianul o simte la vederea unei neamse bătute de către un plantator. După popasuri prin colonii, îl face să se întoarcă aici vechea Franță. Franța de pe lângă tatălui său, perpetuată prin tradiții, precum și prietenia unei familii, cari i-a servit adesea mai târziu ca refugiu imaginar. Dar realitatea, care Baudelaire n'a diformat-o nici măcar, ci a sintetizat-o numai, îl plictisește și abia trecut de ecuator el se gândește de întoarcere. În acest timp are strâns un bagaj, care avea să-i revină după douăzeci de ani în urmă. Este faimosul său albatros, care se ridică în aripele sale disproporționate, pe amuzamentul marinarilor, l-a vădit în realitate:

„Într-o după amiază, căpitanul Saur a lovitura de carabină lovi un altos care zbura în jurul catartelor. Căpitanul avea doar un plumb în aripă. A legat piciorul cu o funie și a rămas captiv câteva zile pe punte. Era un animal magnific, ale cărui aripi nu erau mai puțin de douăsprezece pîrte. Marinarii își zăpăciau prizonierul și îl excitau, pentru plăcerea de a-l vedea împiedecându-se în mers în lunile sale aripi tremante. Atunci toată lumea se strâmba de răs, afară de Baudelaire. În fine, se dete ultima lovitură de carei, și bucătarul pregăti un patou pentru ziua trecerei Liniei, ocazie tradițională de chef".

III. RĂTĂCIT SE ÎNTOARCE MAI RISPITOR CA ORICÂND

La întoarcere, când tatăl său vitreg e aproape incredințat, că la vederea dificului maritim, a prins gustul negocierii și al afacerilor coloniale, poetul se vede, după ce constatase diferitele forme ale nostalgiei, că neliniștea și uratul nu erau decât trecători pentru el, ci ceva organic, o substanță superioară.

După ce își ia majoratul și moștenirea, care reprezenta o sumă importantă, el fuge de acasă, spre desnadejdată Carolinei:

„Plac și nu voi mai reapărea decât în o strălucită situație de bani și spirit de amarnic se înșela.

IV. ÎNTR-UNA CU AFACERILE SERIOASE

Poetul se gândește cu plăcere la diavolurile, pe cari le va dormi întregi, în libertatea. Își fixează ore de esire, vizite și dureroasă ironie, ore de luptă. Pedant în îmbrăcămintea sa, vrea

să pară un „dandy". Face cunoștință cu „școala normandă" a lui Le Vavas seur, Prarond, Jules Buisson (cate gloriei dispărute așa curând), cu Banville, poetul orelor fericite, cu Gautier, frecventează cenele alimentare ale zeflemelelor și ale inundațiilor de maculatură. Baudelaire are un păr bogat, o față mefistofilică, cu sprâncenile încruntate, având în figura sa ceva crispat, încordat, galvanic, Elegant până la prețiozitate își îndeplinesc voința: era un gentilom. Totuși ceva întârzie: poezia.

Odată avea însă să se regăsească: un Baudelaire fără tact, fără spirit de economie, cunoscătorul mizeriei din hotel în hotel, prietenul pornit spre ceartă și irediat apoi spre duioșie și mai presus de toate poetul „blestematului", care nu este deklasatul lui Victor Hugo, ci suntem noi toți. eu și tu „hypocrite lecteur". Două mari iubiri aveau să-l ajute: Edgar Poe și Jeanne Duval.

DRAGOSTEA NEAGRĂ

În ciuda oricăror zeflemele, ce s'au făcut pe seama lui Baudelaire, Jeanne Duval — la Vénus noire — rămâne marea lui dragoste.

A cunoscut-o într-o seară, pe când rula pentru a o suta oară un vers încă imperfect, la un teatru de cartier. Mulțatra cu tenul mai mult galben decât negru, cu ochii mari ca niște supiere, îi pecetluise soarta. Fostul „băiat de familie" își înjunătăți capitalul. Intră în datorii, căci Jeanne „cerea mereu".

Dar Jeanne, care la lumina vetrei, își profila trupul brun, împodobit numai cu bijuteriile sale, devine: „Frumusețea impersonală, sfântă, superioară tuturor moralelor".

„În aceste momente, voluptatea, totuș, nu era singura putere, înaintea căreia se inclina Baudelaire; mai curând, împodobia această putere cu tot felul de prestigii. Totdeauna, dacă Jeanne consimțea să tacă, dacă flecărelele ei nerode erau înlocuite cu torsul de pisică îndrăgostită, ghemuită, toată goală, lângă foc. Atunci dispărea individualitatea sa de cabotină mizerabilă, de prostituată avidă și vicleană. Ea devenea Frumusețea impersonală, sfântă, superioară tuturor moralelor. Nimic din Frumusețea senină, conformă idealului grecilor, aceea, care planând de-asupra întregii etice, rămâne prin însăși perfecțiunea sa o figură transcendentă a binelui. Aceasta era precis contrariu, cum noaptea este antiteza zilei: Frumusețea plină de vraje, de descântece vătămătoare, vechea vrăjitoare a Thestaliei, sau mai bine Proserpina, sumbra mireasă a lui Minos, sau mai profund, după punctul de vedere creștin, fața feminină a Altea, cea mai periculoasă încarnare a răului.

Înaintea d-soarei Duval, care își repetă într-una cicălelele sale, Baudelaire începea să sufere crud de această tovarășie înjositoare; înaintea acestui corp brun, împodobit doar cu bijuteriile sale, care la lumina vetrei proiecta pe perete o umbră imensă, asemănătoare aceleia pe care geniul Răului o întinde peste lume, poetul își apleca fruntea și adora".

CUM ÎTI PLĂTEȘTI DATORIILE CÂND AI GENIU

Dezordinele și mizeria încep. Visătorul unei existențe mondene își scrie

primul articol de gazetă: „Cum îți plătești datoriile când ai geniu".

Anul 1848 îl surprinde în mijlocul revoluțiilor, decis să tragă primul foc de carabină în generalul Aupick.

Proiecte, scoateri de gazete, ce durează până la al doilea număr, publicări răzlețe de versuri, prietenii noi, dezordonată risipă de viață. După un nesfârșit pelerinaj prin toate hotelurile Parisului el încearcă prima evadare din orașul cu cerul apăsător ca un capac. Și în acest timp, Carolina, mama sa și soția ambasadorului Franței la Constantinopol visa desigur sub Cornul de Aur.

Cel mai mare poet al Franței, cum s'au încumetat mulți să-l numească, avea și mult spirit de farsă, caracteristic parizianului, îi plăcea să pozeze; în cea mai crudă mizerie el poza. Iată o farsă tragică, după revenirea ambasadorului Aupick, la Paris. Pentru a-și plăti datoriile inscenase această farsă:

„Baudelaire, în acest timp nu mai apărea. Camarazii săi sfârșiră prin a se alarma. Un întim al poetului nu primise doar dela el o scrisoare (datată din 30 Iunie 1845), un fel de testament, în care Baudelaire anunța viitorul său suicid și recomanda amicului său pe Jeanne? Menard alergă la mulatră, pe care o găsi învețită cu un satin galben legănându-se, cu o țigare între buze. Din chiar gura acestui Sphinx, el află că poetul a fost transportat, rănit, la familia sa.

Baudelaire, în adevăr, și-a dat în piept o ușoară, o foarte ușoară lovitură de cuțit. Scena s'a desfășurat într'un cabaret din strada Richelieu, Jeanne fiind de față. Era destul, în realitate, că tentativa de sinucidere a fost publică, pentru ca să aibă urmările susceptibile de a impresiona pe părinții tânărului om. Acesta, mai mult sau mai puțin cu conștiința pierdută, a fost transportat la comisariatul poliției de unde s'a prevenit generalul și soția sa.

Sărmană Caroline! Trebuie să o supunem încă odată. Dar vicleana mașinațiune reușise. O parte din datoriile lui Charles fură plătite. Însă abia vindecăt, el fuge pentru a doua oară. Câteva zile apoi, întâlnind pe Louis Ménard, îi zise:

„Mi-am părăsit din nou familia. Asta nu mai putea să dureze. Nu se bea de cât bordeaux la mama mea și eu nu pot să-mi servesc favoritul bourgogne.

JAVRA LUI NERVAL

Era pe timpul apropiatului tragic sfârșit al lui Nerval. Acesta începuse să dea semne de demență. Ceeace nu l-a împiedecat să spună un lucru, pe care altminteri l-ar fi putut spune și un om cu toate funcțiunile complete:

„În anii în cari starea sa mintală începuse să necesite îngrijiri speciale, excentricitățile sale chiar aveau ceva grațios, nepăsător, inocent, ca de a purta ace de cravată de hârtie aurită, sau de a se plimba la Palais-Royal, trăgând un rac de mare viu, la capătul unei funii albastre. „În ce, zicea el, un rac de mare este mai ridicul ca un câine? Eu țin la racii de mare, cari sunt liniștiți, serioși, cunosc secretele mării și nu latră".

carti redacte în extrase

VIATA LUI CHARLES BAUDELAIRE

François Porché

Una dintre cele mai extraordinare vieți pe care le-a cunoscut istoria. Poet blestemat, ocolit, trăind în mizerie, condamnat de judecător și pe deasupra necunoscut în vreme ce poezi, al căror nume te fac să zâmbești astăzi, cunoșteau toate binefacerile gloriei: avere, iubirea femeilor frumoase, admirația oamenilor și stima exagerată a prietenilor.

Leon Daudet, arată că de la căderea volumului „Fleurs du Mal“ în domeniul public s'au vândut trei milioane cinci sute de mii de exemplare. Și puțini sunt cei care să nu recunoască astăzi că Charles Baudelaire e dacă nu cel mai mare, unul dintre cei trei-patru poeți mari pe care i-a avut Franța.

CHARLES BANDELAIRE LA 45 ANI

Dacă se poate închide într-o carte viața unui om (a unui astfel de om), această „Dureroașă viață a lui Charles Baudelaire“ este cel mai potrivit omagiu adus risipitorului de viață. Nu este vorba de reabilitare (aceasta a fost treaba tribunalului de Sena, când cu recenta reluare a procesului „Florilor Răului“) și nici de o îndreptare a unei nedreptăți; este vorba de un cult.

INTAIA CUNOȘTINȚĂ CU INFERNUL

Baudelaire, parizian prin naștere ca și prin rasă s'a născut dintr-o durere:

părinții săi aparțineau prin vârstă și prin obiceiuri altor epoci. Amintirea care transformă i-a mai păstrat imaginea unui moșneag cu părul alb și sprâncenile negre de eben, ceremonios — un ultim descendent al secolului XVIII, — în tovărășia căruia își obișnuia promenadele la Luxemburg.

Pentru mama sa, sârmana Caroline, cum a numit-o ades în urmă, păstra o iubire, în care dragostea filială se amesteca cu pasiunea amantului.

„Place fiecărui copil ca mama sa să aibă o ținută bine și nu atât prin vanitate. vanitatea vine mai pe urmă, cât

printr'un sentiment estetic, cu tot egoist și indiferent de opinia altui Copilul găsește pentru sine însuși pe care la toaleta mamei sale, ca amant pasionat la toaleta metresei sale. zic eu! Mai mult. Căci foșnetul mamei, sunetul bijuteriilor, aroma puținică a blamei sunt pentru un copil sensibil, atâtea lucruri noi. Poetul, cu zece de ani în urmă, își amintea în cu emoție lovitura pe care o primise la această voluptate“.

Când la vârsta de 6 ani, moare tatăl său, dela care desprinsese curtoazia, viciile și eleganța, micul Charles simte bucuria de a avea singur dragostea mamei sale. Nu mult mai pe urmă, căpitanul Aupick, mareșalul și ambasadorul de mai târziu, îi dispută dragostea Carolinei.

„Când are cineva un copil ca mine, se mai remărită“, zice el, prin orgoliu și conștiința excepționalei sale valoare pe care poetul a păstrat-o întotdeauna“.

Bucuriile copilăriei se închid: copilul din Lyon va adăposti frământările unei adolescențe dureroase. Plictisesc cerul închis din Lyon, revoltele stupide și mizerie ale anului 1830 îmbăciau sufletul neliniștit al colegianului, care amesteca între pasagiile latinești citate de I. I. Rousseau și își iscălea romanțele în corespondența, Carlos.

ULTRAGIU ADUS UNUI SUPERIOR SANCTIUNE

Când revine la Paris, tatăl său vită devenit acum generalul Aupick, deminat de câteva succese școlare ale fiului său, îi hotărăște cariera de diplomat. Dar, omenescul tragic, prin care filtra în ființa lui Baudelaire între mizerie a realității și care până în acea epocă nu dase nici un semn anterior, trebuia să izbucnească:

„Furtuna izbucni în timpul unei ceremonii. La un cuvânt „necuvios“ al tănărului, generalul îl certă, asprime. Imprejurul mesei o tăcere dăncă. Baudelaire, umilit, se sculă, lider de turbare, și ca totdeauna pe ocos, în extremă furie.“

„Domnule, zise el tatălui său vită mați atins foarte grav. Aceasta mergea o corecțiune și cu voi avea onoarea a vă sugruma“.

Forma măsurată a amenințării conținea ceva de demență, care trebuia să fi incremenit pe invitați și pe însuși generalul Aupick (în uniformă numărul 1). Inșă turbatul deja se pregă

se arunce asupra domnului Aupick. La atunci îl pământul, și Baudelaire în o criză de nervi în zgomotul scaunelor răsturnate".

Când generalul aude că și-a ales cărțile literale, hotărăște o pedeapsă pentru acest dublu „ultragiul adus superiorului". Un consiliu de război (pardon, familie) înclină spre o călătorie de recreție în care tânărul Charles avea să schimbe gândurile.

PRE ȚĂRILE CALDE ȘI ALBASTRE

Pe atunci eram de o complexitate deosebită, svelt, elegant, aproape o femeie". În epoca, în care Baudelaire pleacă în țările calde și albastre, pe bordul unei trăsură încărcată cu ulei și bumbac, în compania unor comercianți. Căpitanul, care avea ordin (ordin superior) de la generalul Aupick, îi supraveghează acțiunile și se miră de plăcerea, pe care căpitanul o simte la vederea unei neștiute bătute de către un plantator. După o popasuri prin colonii, îl face să se așeze aici vechea Franță, Franța părinților tatălui său, perpetuată prin tradiții, precum și prietenia unei familii, care i-a servit adesea mai târziu ca refugiu imaginar. Dar realitatea, care Baudelaire n'a diformat-o nici o dată ci a sintetizat-o numai, îl plietă și abia trecut de ecuator el se regătește de întoarcere. În acest timp a strâns un bagaj, care avea să-i dureze douăzeci de ani în urmă. Pe faimosul său albatros, care se surcă în aripele sale disproporționate, pe amuzamentul marinarilor, l-a vădit în realitate:

Într-o după amiază, căpitanul Saur a lovitura de carabină lovi un albatros care zbura în jurul catartelor. Albatrosul avea doar un plumb în aripă, și a legat piciorul cu o funie și a rămas captiv câteva zile pe punte. Era un animal magnific, ale cărui aripi nu se surău mai puțin de douăsprezece picare. Marinarii își zăpăciau prizonierii, îl excitau, pentru plăcerea de a-l ține împiedecându-se în mers în lunta sale aripi trenante. Atunci toată lumea se strâmba de râs, afară de Baudelaire. În fine, se dete ultima lovitura căpitanului și bucătarul pregăti un pateu pentru ziua trecerii Liniei, ocazie tradițională de chef".

UNUL RĂTĂCIT SE ÎNTOARCE MAI ÎNTR-UN RISIPITOR CA ORICÂND

La întoarcere, când tatăl său vitreg a aproape incredințat, că la vederea afacerii maritime, a prins gustul negocierii și al afacerilor coloniale, poetul a, după ce constatase diferitele forme în care le ia nostalgia sub toate latitudinile, că neliniștea și urâtul nu erau în trecător pentru el, ci ceva organic, o substanță superioară.

După ce își ia majoratul și moștenirea (care reprezenta o sumă importantă), el fuge de acasă, spre desnădejde a Carolinei:

Plec și nu voi mai reapărea decât în strălucită situație de bani și spirit.

Când de amarnic se înșela.

MAINE CU AFACERILE SERIOASE

Poetul se gândește cu plăcere la dimineața, pe cari le va dormi întregi, în libertate. Își fixează ore de esire, vizite și dureroasă ironie, ore de luptă. Pedant în îmbrăcămintea sa, vrea

să pară un „dandy". Face cunoștință cu „școala normandă" a lui Le Vavasour, Prarond, Jules Buisson (câte gloriei dispărute așa curând), cu Banville, poetul orelor fericite, cu Gautier, frecventează cenoaclurile alimentatoare ale zeflemelelor și ale inundațiilor de maculatură. Baudelaire are un păr bogat, o față mefistofilică, cu sprâncenile încrunțate, având în figura sa ceva crispat, încordat, galvanic, elegant până la prețiozitate își îndeplinesc voința: era un gentilom. Totuși ceva întârzie: poezia.

Odată avea însă să se regăsiască: un Baudelaire fără tact, fără spirit de economie, cunosătorul mizeriei din hotel în hotel, prietenul pornit spre ceartă și imediat apoi spre duioșie și mai presus de toate poetul „blestematului", care nu este deklasatul lui Victor Hugo, ci suntem noi toți. eu și tu „hypocrite lecteur". Două mari iubiri aveau să-l ajute: Edgar Poe și Jeanne Duval.

DRAGOSTEA NEAGRĂ

În ciuda oricăror zeflemele, ce s'au făcut pe seama lui Baudelaire, Jeanne Duval — la Vénus noire — rămâne marea lui dragoste.

A cunoscut-o într-o seară, pe când rula pentru a o suta oară un vers încă imperfect, la un teatru de cartier. Mulțumită cu tenul mai mult galben decât negru, cu ochii mari ca niște supiere, îi pecetluise soarta. Fostul „băiat de familie" își înjumătățea capitalul, intră în datorii, căci Jeanne „cerea mereu".

Dar Jeanne, care la lumina vetrei, își profila trupul brun, împodobit numai cu bijuteriile sale, devine: „Frumusețea impersonală, sfântă, superioară tuturor moralelor".

„În aceste momente, voluptatea, totuși, nu era singura putere, înaintea căreia se inclina Baudelaire; mai curând, împodobia această putere cu tot felul de prestigii. Totdeauna, dacă Jeanne consimțea să tacă, dacă flectările ei neroade erau înlocuite cu torsul de pisică îndrăgostită, ghemuită, toată goală, lângă foc. Atunci dispărea individualitatea sa de cabotină mizerabilă, de prostituată avidă și vicleană. Ea devenea Frumusețea impersonală, sfântă, superioară tuturor moralelor. Nimic din Frumusețea senină, conformă idealului grecilor, aceea, care planând de-asupra întregii etice, rămâne prin însăși perfecțiunea sa o figură transcendentă a binelui. Aceasta era precis contrariu, cum noaptea este antiteza zilei: Frumusețea plină de vraje, de descântece vătămătoare, vechea vrăjitoare a Thealiei, sau mai bine Proserpina, sumbra mireasă a lui Minos, sau mai profund, după punctul de vedere creștin, fața feminină a Altei, cea mai periculoasă încarnare a răului.

Înaintea d-soarei Duval, care își repețea într-una cicălelele sale, Baudelaire începea să sufere crud de această tovarășie înjositoare; înaintea acestui corp brun, împodobit doar cu bijuteriile sale, care la lumina vetrei proiecta pe perete o umbră imensă, asemănătoare aceleia pe care geniul Răului o întinde peste lume, poetul își apăca fruntea și adora".

CUM ÎȚI PLĂTEȘTI DATORIILE CÂND AI GENIU

Dezordinele și mizeria încep. Visătorul unei existențe mondene își scrie

primul articol de gazetă: „Cum îți plătești datoriile când ai geniu".

Anul 1848 îl surprinde în mijlocul revoluțiilor, decis să tragă primul foc de carabină în generalul Aupick.

Proiecte, scoateri de gazete, ce durează până la al doilea număr, publicări răzlețe de versuri, prietenii noi, dezordonată risipă de viață. După un nesfârșit pelerinaj prin toate hotelurile Parisului el încearcă prima evadare din orașul cu cerul apăsător ca un capac. Dar urâtul îl aduce din nou în Paris. Și în acest timp, Carolina, mama sa și soția ambasadorului Franței la Constantinopol visa desigur sub Cornul de Aur.

Cel mai mare poet al Franței, cum s'au încumetat mulți să-l numească, avea și mult spirit de farsă, caracteristic parizianului. Ii plăcea să pozeze; în cea mai crudă mizerie el poza. Iată o farsă tragică, după revenirea ambasadorului Aupick, la Paris. Pentru a-și plăti datoriile înscenase această farsă:

„Baudelaire, în acest timp nu mai apărea. Camarazii săi sfârșiră prin a se alarma. Un întim al poetului nu primise doar dela el o scrisoare (datată din 30 Iunie 1845), un fel de testament, în care Baudelaire anunța viitorul său suicid și recomanda amicului său pe Jeanne? Menard alergă la mulătră, pe care o găsi învelită cu un satin galben legându-se, cu o țigare între buze. Din chiar gura acestui Sphinx, el află că poetul a fost transportat, rănit, la familia sa.

Baudelaire, în adevăr, și-a dat în piept o ușoară, o foarte ușoară lovitură de cuțit. Scena s'a desfășurat într-un cabaret din strada Richelieu, Jeanne fiind de față. Era destul, în realitate, că tentativa de sinucidere a fost publică, pentru ca să aibă urmările susceptibile de a impresiona pe părinții tânărului om. Acesta, mai mult sau mai puțin cu conștiința pierdută, a fost transportat la comisariatul poliției de unde s'a prevenit generalul și soția sa.

Sărmană Caroline! Trebuie să o sunem încă odată. Dar vicleana mașinație reușise. O parte din datoriile lui Charles fură plătite. Însă abia vindecată, el fuge pentru a doua oară. Câteva zile apoi, întâlnind pe Louis Menard, îi zise:

„Mi-am părăsit din nou familia. Asta nu mai putea să dureze. Nu se bea de cât bordeaux la mama mea și eu nu pot să-mi servesc favoritul bourgogne.

JAVRA LUI NERVAL

Era pe timpul apropiatului tragic sfârșit al lui Nerval. Acesta începuse să dea semne de demență, ceea ce nu l-a împiedecat să spună un lucru, pe care altminteri l-ar fi putut spune și un om cu toate funcțiunile complete:

„În anii în cari starea sa mintală începuse să necesite îngrijiri speciale, excentricitățile sale chiar aveau ceva gratuit, nepăsător, inocent, ca de a purta ace de cravată de hârtie aurită, sau de a se plimba la Palais-Royal, trăgând un rac de mare viu, la capătul unei funii albastre. „În ce, zicea el, un rac de mare este mai ridicul ca un câine? Eu țin la racii de mare, cari sunt liniștiți, serioși, cunosc secretele mării și nu latră".

O NOUA DRAGOSTE

Extenuat de haschisch, opium și laudanum, considerat de chiar amanta sa ca un ratat, poetul speră (veșnică speranță) într-o refacere.

În curând aprecierile sale, asupra salonului oficial și asupra muzicii contemporane (Wagner, corespondentul său în muzică, apăruse) făcură să fie considerat ca unul dintre cei mai serioși critici de artă.

Într-o zi face cunoștință cu un frate care suferă de aceleași vicii ca el, de aceleași pasiuni și de aceeași indisciplină. Tot atât de generos, înțelegător și omenesc. Este Edgar Poe, „scumpul Eddie”, din a cărui operă lasă niște traduceri imortale. Ulterior Baudelaire verifică cu instrumente, calculele nautice ale scriitorului american, căci contactul cu realitatea îl învățase cultul preciziei.

O FAIMOASĂ DATĂ LITERARĂ

Publicări de versuri anunță apariția cărții așteptată de 15 ani. Editorul se găsește în persoana lui A. Pouillet-Malassis, un om de gust pe care prietenul lui Baudelaire l-a ruinat. Iată această dată:

„Afacerea „Florilor Râului” vine în audiența celei de a șasea Cameră corecțională, la 20 August 1857: Președinte Dupaty, procuror imperial Pinard. Avocatul Chaiz d'Est-Ange, fiul, s'a epuizat în discuția cuvintelor încredinate, în loc de a conduce apărarea în regiuni noi înalte. Tribunalul respinge delictul de ofensă moralei religioase și reține pe acela de ultragiul adus moralei publice și bunelor moravuri”. Tribunalul ordonă scoaterea a șase bucăți din culegere și condamnă pe autor la 300 franci amendă și pe editor la 200 franci.

Pentru a obține reducerea amenzilor, Baudelaire consimte să nu facă apel. Cu toate că la lansarea cărții a beneficiat de zgomotul făcut în jurul procesului, poetul, pentru principiu și cu dreptate, a protestat totdeauna contra acestei condamnări. Lui Asselineau care îl întreba: „Așteptai să fii achitat?” el răspundea: „Achitat? eu așteptam să-mi aducă reparațiunii onoarei!” Inșă ceea ce îl irita pe de-asupra tuturor era de a fi fost acuzat de „realism” de către procurorul Pinard”.

CONTEMPORANEITATE

În afară de competența tribunalului în materie de poezie, cele ce urmează ne lămurește asupra relativității aprecierilor contemporane. Baudelaire a fost salutat ca un poet al cocotelor și al decienșențelor. Un fragment din presa contemporană edifică: poezie scrofuloasă, glacială, de carne, de abator. Sainte-Beuve (critica personificată) se scuza de a nu-i fi luat apărarea, evitând desigur de a spune cuvântul „de a nu se compromite”. Singur Victor Hugo a fost acela care a recunoscut înseamnărea poetului în ruptura vremii: „Vous avez crée un frisson nouveau”.

SPIRIT ACADEMIC

Conștient de ceea ce va însemna mai târziu, își perfecționează versurile delo editie la cealaltă. Pe marginea sinuciderei, candidează pentru un loc la Academie. Un episod din timpul convenițelor vizite de rigoare (de solicitare a voturilor):

„Mai mulți academicieni sau ascuns. l-a fost imposibil poetului de a întâlni pe Ponsard, pentru care Asselineau i-a dat o scrisoare de introducere, nici pe Legouvé, nici pe Say, Saint-Marc Girardin, nici pe Prosper Mérimée, pe care totuși îl cunoștea.

Villemain, secretarul perpetuu, l-a luat de sus. „Eu nu am avut nici odată originalitate, domnule”, spuse el candidatului. La aceasta Baudelaire răspunse, nu fără perfidie: „Domnule ce știți despre aceasta?” De Viennet, poetul, aduse această definiție devenită celebră: „Nu sunt decât cinci genuri, domnule: tragedia, comedia, poezia epică, satira și poezia fugitivă, care cuprinde fabula, unde excelez eu”.

A fost suficient ca Baudelaire să-și retragă candidatura.

VIZITA UNEI PRIETENE LA SPITAL

Ne-au rămas multe povești despre acel Baudelaire care își vopsia părul în verde și declama prin cafenele, sperând pe bieții citadini, că și-a ucis tatăl, așa cum îi vom regăsi mai târziu pe Verlaine și pe Rimbaud. Dar sinceritatea sa excesivă lua în ochii lumii proporțiile adevăratei farsă.

Jeanne este bolnavă la spital. Spirit cochet, poetul i-aduce o sticlă cu parfum, pe care însă Jeanne o dă peste gât. O convorbire cu doctorul spitalului, dovedește cele spuse asupra sincerității sale:

— „Mă numesc Charles Baudelaire. Am venit pentru Jeanne ceea.”

— După nume mi se pare că vă cunosc!, interveni tânărul medic care se recomandă repede „Maurice Dufour”, zicând în intervalul acesta: Baudelaire? Unde am auzit eu numele acesta?, se întrebă el, încreșindu-și fruntea ca să-și „marcheze” clipa gândirei, cum se zice în dialectul actoricesc.

— Din procesul meu!, îl scuti Baudelaire de această încordare neobiceiuită, căci n'aș putea să admit că v'as fi cunoscut din acele câteva mici seriuri ale mele asupra picturii și muzicii sau din traducerile mele din Edgar Poe, acest unic geniu al Americii, sau din cele din urmă câteva versuri ale mele, pe cari le-am scris pentru trezirea concetățenilor mei în lipsa revoluțiunii, care dela 1848 a murit la noi în Franța!

— Da, îmi amintesc!, îi răspunse tânărul medic, ați fost condamnat pentru publicarea unor versuri „frivole”. „Florile Râului” sunt intitulate acele versuri erotice. Ați fost condamnat la o mică amendă bănească, nu-i așa?

— La 300 franci, răspunse Baudelaire, o sumă de care un artist în ziua de azi este nevoit să țină seamă!...

— O, nu mi se pare mult, zise tânărul medic, având în vedere cum mi s'au criticat acele strofe. Se spune că ele cântau niște lucruri „nemai auzite”!

— Asta au susținut-o jurnaliștii în ziarele lor de dimineață, zâmbi Baudelaire, aceiași jurnaliști cari au afirmat că îmi petrec nopțile cu bunica deavolului, că dimineața mănânc creerii din embrioane, iar la dejun carne omenească pe care mi-o procur din întunecatul cimitir Père-Lachaise. Domnii acesia sunt foarte nerecunoșcători. De ani de zile mă silesc, din cauza lor, să găsesc o viață întoarsă și extraordinară spre a le procura materie atrăgătoare pentru foiletoanele lor! Fac tot soiul de prostii în stil mare, față de care se sperie și guvernul nostru atât de mărginit, fac pozne și pun la cale aventuri,

am marote și pasiuni, față de care cele ale doamnei Rachel dela „The Français” sau acelea ale doamnei... tori — care în culmea spleenului găsit altă idee decât aceea de a se sători cu un prinț — nu sunt decât ni copilării și nu fac decât să fie povite la orice petrecere englezească, Crăciun! Dar drept răsplătă pentru venturile mele puțin plăcute și bu pentru cari ar trebui să mă onc acești foiletoniști nu fac altceva să mă prigonească în fața publică pe un om imoral, păcătos și st sau Domnul le mai știe cu ce alificative protestă și protestante!

— Da, și d-tră v'ați așteptat ca cata să vă achite, domnul meu?, veni tânărul medic, fără a se că meit de acest om ciudat, în judeca hotărâtă asupra binelui și asupra lui.

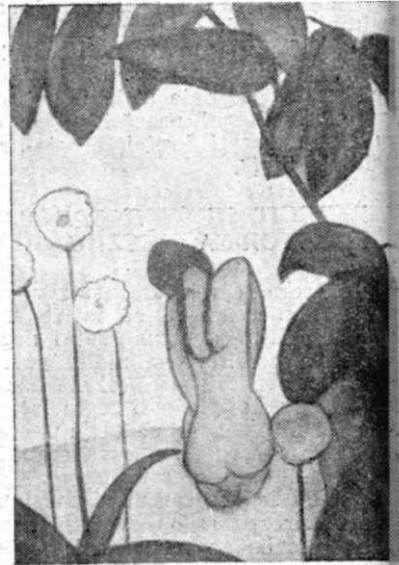
— Ce să fiu achitat? strigă B laire. Eu m'am așteptat să mi se distincție oficială și publică. In a privește versurile mele, n'ași vrea vorbesc despre ele și despre celebrilor. Numai cei specialiști le pot ju și Victor Hugo, Leconte de Lisle, dor Bauvillé, Barbey d'Aureville, Mendès, Alfred de Vigny, Villiers Isle-Adam și Richard Wagner, mei, le-au salutat cu entuziasm.

SFARȘITUL

Un turneu în Belgia, unde căuta refacă oarecare considerație, îi pr o durerioasă decepție. Apoi se re pentru puțin timp, cu mama sa care venise văduvă, la Honfleur. Extă își trăiește ultimele zile în mijloc lor puținii cari îl idolatrizau.

„Les morts, les pauvres morts or grandes douleurs”.

Virusul pe care îl purta de dov de ani în vine îi dă ultima lovitură hăzia. În vârstă de 46 de ani, moare care s'a dăruit cu trup cu tot artel în ciuda oricăror agreemente sociale.

D-NA CRUȚESCU STORK: Neli

sfarșit se săvârșește acel „Homo plex”: disociarea persoanei în mo Doi ani mai târziu cota Baud se ridicase cu mult la bursa literar Paris, căci „aceste versuri nu au scris pentru femeile mele, fiicele surorile mele și cu atât mai mult pentru femeile, fiicele și surorile nului meu...”